

ЕВРОПСКА УНИЈА

euro | guidance

КАРИЈЕРНО ВОЂЕЊЕ И САВЕТОВАЊЕ

ПРИРУЧНИК ЗА НАСТАВНИКЕ
ОСНОВНИХ И СРЕДЊИХ ШКОЛА

ФОНДАЦИЈА
ТЕМПУС

Еразмус+
Обогаћује животе, шири видике.

ФОНДАЦИЈА ТЕМПУС – EUROGUIDANCE ЦЕНТАР

ИМПРЕСУМ

Каријерно вођење и саветовање - Приручник за наставнике основних и средњих школа

Издавач: Фондација Темпус

Година издања: 2023

Уређивачки одбор: Марко Банковић, Селена Лазић, Рамона Бацел, Милена Мирић, Милена Јовановић, Марија Филиповић-Ожеговић, Ивана Вулић Шимшић.

Аутори текстова: Александра Митровић, Ана Ивановић, Бојана Станкић, Бранка Васиљевић, Бранкица Тодоровић, Весна Петровић, Душица Мијаиловић, Катарина Петровић, Марија Ковачевић Мишић, Милена Мирић, Неда Вулићевић, Оливера Стошић, Рамона Бацел, Сандра Јовићевић, Сања Милојевић, Сања Петковић, Синиша Којић, Тамара Костић, Тијана Томић.

Лектура и прелом: Фондација Темпус

Дизајн и илустрације: Вања Весели

ФОНДАЦИЈА ТЕМПУС

Жабљачка 12
11000 Београд

EUROGUIDANCE ЦЕНТАР

euroguidance@tempus.ac.rs
011/3342-430, опција 8

ИНФОРМАТИВНИ ЦЕНТАР

Теразије 39, I спрат
11000 Београд

Појединачне активности приказане у овом Приручнику могу се бесплатно преузети из пратеће Базе активности КВиС, на линку:
<https://euroguidance.rs/resursi/bazaaktivnosti/>

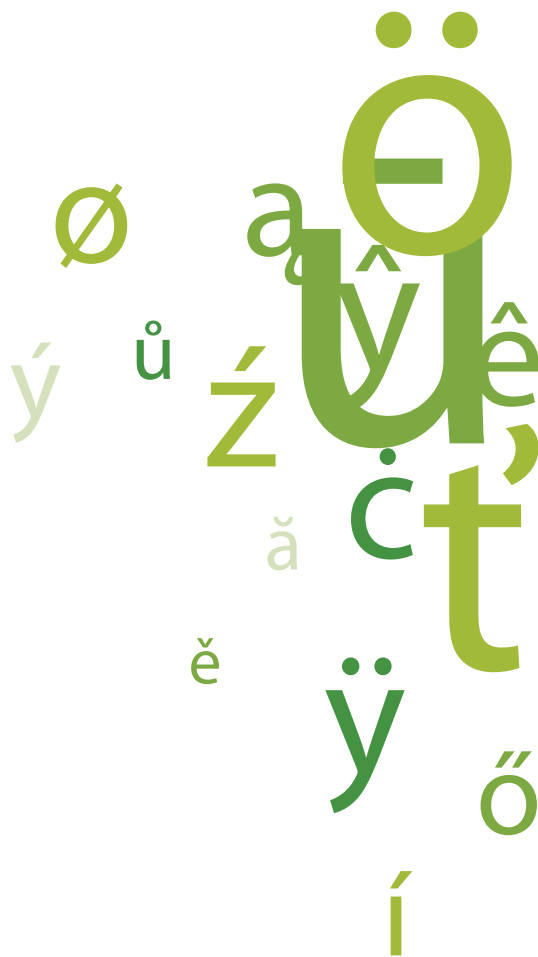
1 „Моје дилеме и трилеме“	3
2 „Моје предузеће“	8
3 „Дигитални ресурси за каријерно информисање ученика“	18
4 „Како се припремити за разговор за посао/праксу?“	21
5 „Наши наставници – наше будуће колеге“	32
6 Радионица „Изабери мудро своју каријеру“	34
7 Радионица „Самопроцена“	38
8 „Школски сајам каријерних могућности и предузетништва“ (Sweet career day)	42
9 „Информисање о тенденцијама на тржишту рада и начинима за унапређење вештина употребом ИКТ алата“	46
10 Радионица „Ваше дете треба ускоро да матурира?“	50
11 „Реци – да знам и ја“	54
12 „Интерни сајам запошљавања“	55
13 „Мој посао, моја будућност“ (My job, my future)	62
14 Радионица „Шта након пријемног/завршног испита?“	66
15 Радионица „Успешан почетак школске године“	73
16 Радионица „Савети за успешно учење“	77
• БИОГРАФИЈЕ АУТОРА	83

УВОД

Euroguidance центар у Србији, као део европске мреже за подршку каријерном вођењу и саветовању, од свог оснивања подржава развој компетенција каријерних практичара, наставника, стручних сарадника, каријерних саветника, омладинских радника и других за спровођење активности каријерног вођења и саветовања (КВиС). У настојању да подржимо каријерне практичаре у професионалном развоју, осмишљавамо и спроводимо велики број обука, а организујемо и конференције, семинаре и друге догађаје на тему КВиС. Дугогодишње искуство рада у овој области показало нам је да је каријерним практичарима веома важна размена искуства са колегама, као и прилика да уче једни од других и развијају нове идеје. Стога је приручник „Каријерно вођење и саветовање“ настао са идејом да омогући размену међу практичарима кроз примере конкретних активности КВиС, које се могу реализовати у школи и на другим местима, а које су њихове колеге већ успешно спроводиле у својим школама. Прво издање Приручника *Euroguidance* центар објавио је 2014. године у сарадњи са Београдском отвореном школом, на иницијативу тадашњег Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Конкурси за пријаву нових активности поновљени су 2018. и 2020. године, те су објављена још два издања Приручника. Настављајући да негујемо приступ „од наставника за наставнике“, након краће паузе, 2023. године, расписали смо позив за достављање описа активности за ново издање Приручника и допуну Базе примера активности КВиС. Овом приликом вам са задовољством представљамо најновије издање Приручника, које садржи 16 нових активности. Надамо се да ће Вам овај приручник бити од користи у раду и помоћи да успешно реализуете активности у својим школама и прилагодите их конкретним потребама ученика и окружења. Свака активност у Приручнику структурирана је тако да су јасно представљене уводне, главне и завршне активности уз предвиђено трајање, методе рада и потребне материјале, а за додатне информације и инспирацију доступни су и различити прилози. Свака од активности припада одређеној тематској области, те се тако у Приручнику могу пронаћи активности које доприносе развоју вештина управљања каријером (ВУК) уопштено код младих, али и специфично унапређивању вештина самопроцене личних карактеристика и начина за њихово представљање код ученика основних и средњих школа. Представљене су активности које подржавају вештине тражења и процене информација о свету рада и образовања код ученика, као и активност која је осмишљена у циљу подршке родитељима. Биографије аутора активности налазе се у посебном одељку на крају Приручника. Све активности из приручника приказане су и засебно – у бази активности (***euroguidance.rs/resursi/bazaaktivnosti***) – где се могу претраживати према циљној групи и типу активности. Надамо се да ће вам активности приказане у Приручнику бити корисне приликом даљег спровођења активности каријерног вођења и саветовања у вашим школама, као и да ће ово бити један од покретача даљег развоја области и осмишљавања нових активности.

Тим *Euroguidance* центра

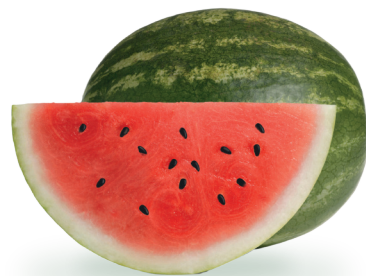

1

„Моје дилеме и трилеме“

Сања Петковић

наставник економске групе предмета,
Економско-угоститељска школа
„Вук Караџић“, Велика Плана

Тематска област:

Унапређивање вештина за управљање каријером у области тражења и процене информација о свету рада и образовања за ученике основних и средњих школа

Општи циљ активности:

Циљ ове активности је упознавање ученика са специфичностима рада на конкретним радним местима након завршеног Економског факултета како би им се помогло при избору смера на Економском факултету.

Циљна група:

Ученици завршних разреда средње школе који планирају да упишу Економски факултет

Укупно трајање активности:

45 минута.

Исходи активности:

Након активности ученици ће бити у стању да препознају основне карактеристике различитих радних места и одреде се за одређени студијски програм, односно смер на факултету који ће их усмерити ка жељеним пословима/радним местима. Ученици ће бити у стању да самостално пронађу и одаберу неопходне информације за доношење најисправније одлуке. Након реализованих активности знаће да образложе своје изборе.

Уводни део:

„Економија као лепеза различитих могућности“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: презентација наставника који води радионицу

Опис активности: Наставник ученицима представља конкретне смерове на економским факултетима у Републици Србији, укратко описујући када се студенти опредељују, односно, да ли се избор врши на почетку студија или током студија. Наставник се труди да направи јасно разграничење међу факултетима, наглашавајући да се ученици често сусрећу са овим обликом недоумица. Ову активност наставник спроводи користећи флипчарт папир и правећи табелу на којој се види ког тренутка се ученици опредељују за одређени смер.

Материјал: флипчарт папир

Главни део:

Назив 1. активности главног дела: „Мој профил“

Предвиђено трајање: 5 минута

Облик и технике рада: индивидуално попуњавање радних листова од стране ученика

Опис активности: Наставник дели ученицима папире са већ исписаним питањима која треба да им помогну да реално и искрено наведу сопствена интересовања као и сопствене особине, вештине, јаке и слабе стране. Ученици раде технику „упознавање себе“ са циљем реалног сагледавања сопствених интересовања и особина – и дају одговоре на питања попут: Која знања и вештине поседују?, Шта желе да раде?, За шта сматрају да имају/немају довољно предзнања?, Да ли сматрају да им то може представљати препреку?, Какве планове за будућност имају?

Материјал: радни материјал – папири за одговарање, пројектор, рачунар са приступом интернету

Назив 2. активности главног дела: „**Мој избор – мој посао**“

Предвиђено трајање 2. активности главног дела: 25 минута

Облик и технике рада: излагање наставника, презентација послова, индивидуално попуњавање радних листова од стране ученика

Опис активности: Наставник путем презентација укратко упознаје ученике са описом посла за који их оспособљава сваки од наведених смерова на факултетима. Након тога, наставник упућује ученике да на основу тога сагледају сопствене могућности, знање и вештине које поседују и да, дефинишући своје жеље, одаберу опције студирања. Веома је важно истаћи да се у овој фази ученици могу изјаснити за више опција како би касније, кроз процес даљег преиспитивања, те опције сужавали и конкретизовали. Пошто је у питању економија, ученици који желе да се баве финансијама могу као алтернативу одабрати и рачуноводство, имајући у виду да се наведене две функције често у предузећима спајају у једну. У овој фази ученици спајају претходно наведене одговоре у Радним листовима бр. 1 са информацијама добијеним у презентацијама, и тиме праве основу за доношење одлука на бази већег броја информација. Разматрање могућности: након одгледаних презентација ученицима поделити материјал за рад (Прилог 2), који они попуњавају како би на основу тога донели одлуку. Попуњавање радног листа подразумева навођење првих опција на основу разлога за и против, али и оних које су након одгледаних презентација дошле у обзир, те сузиле избор. Одлучивање: Доношење одлуке и прављење избора, односно навођење опција које су ученици одабрали.

Материјал: материјал за рад (Прилог 2)

Завршна активност:

„**Информације за будућност...**“

Предвиђено трајање: 5 минута

Облик и технике рада: дискусија

Опис активности: Наставник дели папириће ученицима и позива их да на њима напишу шта им је највише користило, односно шта им је помогло да донесу одлуку. Нагласити да ово не мора да буде коначна одлука и у даљем процесу могу размотрити различите опције. Након попуњавања папирића и постављања на таблу, наставник прави резиме целе радионице и даје подстицаје ученицима како да и даље раде на сагледавању својих жеља и потреба.

Материјал: самолепљиви папирићи

ПРИЛОГ 1

АКТИВНОСТ: „МОЈ ПРОФИЛ”

1. Опиши области економије које те интересују	
2. Наведи особине, знања и вештине које поседујеш	
3. Чиме си се до сада бавио/бавила на практичним облицима наставе у средњој школи?	
4. Шта може утицати на избор факултета и смера? (навести критеријуме: удаљеност од места пребивалишта, могућност обављања праксе, тежина пријемног испита и сл.)	

ПРИЛОГ 2

АКТИВНОСТ: „МОЈ ИЗБОР – МОЈ ПОСАО“

	Разлози „ЗА“	Разлози „ПРОТИВ“	ПРВИ ИЗБОР	ДРУГИ (КОНАЧАН) ИЗБОР
Опција 1				
Опција 2				
Опција 3				
Опција 4				
Опција 5				
Опција 6				
Опција 7				

2

„Моје предузеће“

Неда Вулићевић

наставница географије
ОШ „Петар Петровић Његош“, Зрењанин

Весна Петровић

наставница српског језика и књижевности
ОШ „Петар Петровић Његош“, Зрењанин

Тематска област:

Унапређивање вештина за управљање каријером у области тражења и процене информација о свету рада и образовања за ученике основних и средњих школа

ТЕМА 1:

Моје предузеће – ширим видике

Општи циљ активности:

Оспособљавање ученика за активно информисање о профилима средњих школа у циљу адекватног одабира будућег занимања.

Циљна група:

Ученици осмог разреда основне школе.

Укупно трајање активности:

270 минута (6 школских часова).

Исходи активности:

Након реализованих активности ученици ће бити у стању да: препознају различите секторе привреде, наведу основне одлике предузећа из различитих сектора, напишу конкурс за пријем радника, напишу свој CV и мотивационо писмо.

Напомена:

Све наведене активности могу се реализовати на часовима географије, српског језика и књижевности и часу одељењског старешине. Пример улазног упитника који ученици попуњавају пре активности доступан је на линку: <https://forms.gle/Kpe9G3aqFLXupQrG8>.

Уводни део:

„Како се пише радна биографија (CV)“

Предвиђено трајање: 45 минута

Облик и технике рада: фронтални (презентација водитеља активности), индивидуални (рад на писању радне биографије)

Опис активности: Водитељ објашњава појам радне биографије и истиче њене карактеристике, структуру и намену приказујући примере. Ученици се упознају са битним одликама радне биографије. Водитељ приказује један образац радне биографије који могу користити у даљем раду на часу. Водитељ подстиче ученике на самостални рад. Ученици увежбавају писање своје радне биографије на обрасцу датом на наставном листу.

На крају активности, заједно са водитељем, ученици анализирају написане радне биографије и предлажу видове за њихово побољшање.

Водитељ их обавештава да ће један од задатака приликом симулације рада предузећа бити и писање биографије.

Материјал: наставни листови - **прилог 1**, свеске ученика

Главни део:

Назив 1. активности главног дела: „**Упознавање форме писања конкурса и мотивационог писма**“

Предвиђено трајање: 45 минута

Облик и технике рада: фронтални (презентација водитеља), групни рад (рад на писању мотивационог писма)

Опис активности: Водитељ упознаје ученике са формом конкурса и мотивационог писма. Приказује примере на презентацији. Водитељ формира групе које, у зависности од своје замишљене улоге у предузећу, пишу конкурс или мотивационо писмо. Задатак раде на унапред припремљеном обрасцу (наставном листу). Водитељ наглашава да за ову вежбу није неопходно наводити тачне податке, те да замисле неку будућу ситуацију и на основу тога ураде вежбу. Такође, имају слободу да предложени образац на наставном листу допуне по свом нахођењу, а на основу онога што су усвојили на почетку ове активности. Ученици слушају задатке, записују своја запажања у тезама, а затим усмено коментаришу урађено. Након коментара ученика, дискутује се и анализирају се биографије које су ученици написали. Наставник истиче важност поштовања рокова приликом слања биографија.

Материјал: наставни листићи са структуром мотивационог писма и конкурса - **прилог 2 и прилог 3**

Назив 2. активности главног дела: „Упознавање са карактеристикама сектора привреде“

2

Предвиђено трајање 2. активности главног дела: 45 минута

Облик и технике рада: фронтални (презентација водитеља активности)

Опис активности: Подела ученика у „предузећа“. Обухваћени су различити сектори привреде. За свако предузеће одабран је по један ученик који ће запослити осталих неколико радника.

Материјал: пројектор

Назив 3. активности главног дела: „Представљање предузећа“

3

Предвиђено трајање 2. активности главног дела: 90 минута

Облик и технике рада: фронтални (презентације водитеља активности), групни рад, играње улога, дебата, дискусија, индивидуални рад на материјалима

Опис активности: Сваки „директор“ представља „своје“ предузеће - **прилог 4**. Назив фирме, лого, чиме се бави, какав профил радника му треба и за која радна места је расписао конкурс. Осим тога, представља средње школе у граду и околини које школују кадар потребан његовој фирми.

Материјал: рачунар са приступом интернету, пројектор, телевизор

Завршна активност:

„Писање радне биографије (CV) и мотивационог писма за одређени конкурс“

Предвиђено трајање: 45 минута

Облик и технике рада: индивидуални, индивидуални рад на материјалу

Опис активности: Ученици који конкуришу за посао пишу CV (у зависности од тога на које место конкуришу) и мотивационо писмо. Не пишу имена и податке о адреси (не пишу стварне податке како „директори“ не би знали о ком кандидату се ради и како би били објективни). Радне биографије и мотивациона писма су шифровани. „Директори“ су у другој просторији и, кад добију CV и мотивационо писмо, врше ужи избор тако што попуњавају чек-листе које су унапред припремили помоћу наставника - **прилог 5**. Ученицима је скренута пажња да могу конкурисати на више радних места истовремено.

Материјал: рачунар са приступом интернету, пројектор, телевизор, наставни листић на ком је CV формулар и други на који пишу мотивационо писмо

ТЕМА 2

Моје предузеће – учим да доносим одлуке

Општи циљ активности:

Оспособљавање ученика за активно информисање о профилима средњих школа у циљу адекватног одабира будућег занимања

Циљна група:

Ученици 8. разреда основне школе.

Укупно трајање активности:

270 минута (6 школских часова)

Исходи активности:

Након реализованих активности ученици ће бити у стању да: повежу профиле средњих школа са делатношћу и будућим запослењем, одлуче коју средњу школу желе да упишу.

Напомена:

Све наведене активности могу се реализовати на часовима географије, српског језика и књижевности и часу одељењског старешине.

Уводни део:

„Ужи избор“

Предвиђено трајање: 45 минута

Облик и технике рада: фронтални (презентације водитеља активности), рад у пару (интервју)

Опис активности: „Директори“ позивају кандидате који су ушли у ужи избор (под шифром) на интервју. Чек-листа за интервју је такође унапред припремљена - **прилог 6.**

Материјал: чек-листе

Главни део:

1

Назив 1. активности главног дела: „**Примање радника у радни однос**“

Предвиђено трајање: 45 минута

Облик и технике рада: фронтални (презентације водитеља активности), групни рад, играње улога, интервју

Опис активности: „Директори“ објављују резултате конкурса уз објашњење. Ученици који нису примљени у радни однос добијају информације у којим предузећима има слободних места. Они иду у други круг интервјуа.

Материјал: рачунар са приступом интернету, пројектор, телевизор

2

Назив 2. активности главног дела: „**Предузећа почињу са радом**“

Предвиђено трајање: 45 минута

Облик и технике рада: групни

Опис активности: Предузећа се окупљају и деле задужења. Свако предузеће води дневник рада у ком се налазе све потребне информације о предузећу – име предузећа, ком сектору привреде припада, профил запослених, ниво образовања запослених, опис послова који обављају, важност посла који обављају, приступ сировинама (ако се баве производњом), приступ тржишту (ако се баве продајом), претпоставке како би свет функционисао да њихова делатност не постоји.

Материјал: свеска у коју уносе потребне податке

3

Назив 3. активности главног дела: „**Остваривање контакта са Клубом родитеља и Алумни клубом**“

Предвиђено трајање: 45 минута

Облик и технике рада: групни, индивидуални

Опис активности: : Ученици проучавају професионалну структуру родитеља који су чланови Клуба родитеља наше школе и списак ученика Алумни клуба. Након одабира кандидата који се баве делатношћу, као и њихово „предузеће“, ступају у контакт са стварним предузећима и договарају се о посети. На тај начин упознају се са стварним функционисањем предузећа (позориште, стоматолошка ординација, туристичка агенција, аутомеханичарска радња) - **прилог 7.**

Материјал: списак чланова и контаката Клуба родитеља, списак чланова и контаката Алумни клуба

Завршна активност:

„Презентовање Дневника рада“

Предвиђено трајање: 90 минута

Облик и технике рада: индивидуално попуњавање евалуације, дискусија у групи, сумирање

Опис активности: Представник сваког предузећа (може „директор“ или неко други) представља Дневник рада, који прати цео процес – од формирања предузећа до посете стварном предузећу које се бави истом делатношћу, тешкоће са којима су се сусретали током целог процеса, шта их је највише изненадило. Водитељи и ученици коментаришу и дискутују, након чега попуњавају евалуационе упитнике који се односе на представљање процеса и продуката рада (пример излазног упитника доступан је на линку: <https://forms.gle/PNN7ZDPkMNdqvbrM9>).

Материјал: дневници рада - прилог 8, презентације, евалуациони листићи

ПРИЛОГ 1: Наставни листови за писање биографије

Име и презиме	
Град/место пребивалишта	
Општина пребивалишта	
Улица и број	
ЈМБГ	
Формално образовање	
Назив тренутног радног места (уколико сте запослени)	
Електронска адреса	
Број телефона	
Укупан број година радног искуства	
Наведите године, институције, радна места/позиције где сте радили	
Познавање страног језика, ниво	
Познавање рада на рачунару	
Возачка дозвола	

ПОДАЦИ О ПРОФЕСИОНАЛНИМ РЕФЕРЕНЦАМА

Наведите називе обука, пројеката, награда и признања...(све што сматрате да је важно напоменути, а да је релевантно за овај конкурс)

ПРИЛОГ 2: Наставни лист за писање мотивационог писма

Мотивационо писмо би требало да буде јасно и сажето. Формат мотивационог писма би требало да буде на једној А4 страни.

Мотивационо писмо се пише у првом лицу јединине.

Не ословљавајте особу којој шаљете писмо по имену.

Проверите да нема словних и граматичких грешака.

Писмо завршите учтиво и љубазно.

ПРИЛОГ 3: ПРИМЕРИ КОНКУРСА

- Конкурс за позориште: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Конкурс-за-позориште.docx.pdf
- Конкурс за стоматолошку ординацију: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/konkurs-za-stomatolosku-ordinaciju.docx.pdf
- Конкурс за Погон за прераду и транспорт нафте и гаса: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Погон-за-прераду-и-транспорт-нафте-и-гаса-конкурс-1.docx.pdf
- Конкурс за пољопривредну фарму: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Konkurs-za-farmu.docx.pdf
- Конкурс за ауто индустрију: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Konkurs-za-auto-industriju.docx.pdf

ПРИЛОГ 4: ПРИМЕРИ ПРЕЗЕНТАЦИЈА „ДИРЕКТОРА“ БУДУЋИМ ПОТЕНЦИЈАЛНИМ РАДНИЦИМА:

- Драмско народно позориште: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Pozoriste.pptx.pdf
- Стоматолошка ординација: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Стоматолошка-ординација-Ортодент.pptx.pdf
- Пољопривреда: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/poljoprivreda.pptx.pdf
- Тешка прерађивачка индустрија: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Teska_preradivacka_industrija_1.pptx.pdf
- Туризам: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/turizam-1.pptx.pdf
- Погон за прераду и транспорт нафте и гаса: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Погон-за-прераду-и-транспорт-нафте-и-гаса.pptx.pdf

ПРИЛОГ 5: ЧЕК ЛИСТА ЗА ИЗБОР КАНДИДАТА У УЖИ ИЗБОР

ДА (+)

НЕ (-)

Кандидат има потребан ниво образовања

Кандидат поседује потребне вештине за квалитетно обављање посла

Кандидат поседује неопходно радно искуство

Додатне предности (знање страног језика, поседовање возачке дозволе...)

Мотивационо писмо истиче вредности кандидата

ПРИЛОГ 6: ПРИМЕР ИНТЕРВЈУА ЗА КАНДИДАТЕ КОЈИ СУ УШЛИ У УЖИ ИЗБОР

ПИТАЊА О КАНДИДАТУ

Шта можете рећи о себи?

Како бисте себе описали?

Које су ваше јаке стране?

Које су ваше слабости?

Шта је ваш хоби?

Који су ваши краткорочни и дугорочни циљеви?

ПИТАЊА О ПОСЛУ

Зашто желите да радите овај посао?

Шта је по вашем мишљењу неопходно за успешно обављање посла за који се интересујете?

На који начин бисте унапредили овај посао?

Који је најгори посао који сте до сад радили?

Шта сматрате својом најважнијом идејом и својим највећим успехом на послу?

Шта је за вас најважније на послу?

Које послове бисте хтели да радите за 5 или 10 година?

ПИТАЊА О ШКОЛИ

Шта мислите да ли су ваше оцене адекватне вашем знању и способностима?

Шта је највећа вредност коју сте добили у школи?

Колико вас је образовање припремило за одабир будућег занимања?

Шта вам од оног што сте научили током школовања може помоћи на послу?

Интервју обављен у

1. Да ли се Ваша делатност бави производњом или пружањем одређене услуге?
2. Који је значај Ваше фирме?
3. Како изгледа један радни дан у Вашој фирми?
4. Који су највећи изазови са којима се суочавате на послу?
5. Шта Вас је привукло да се бавите овим послом?
6. Да ли се од посла којим се бавите може пристојно живети?

Датум _____

ПРИЛОГ 8: ПРИМЕР РАДНОГ ДНЕВНИКА КОМПАНИЈЕ

- Дневник компаније Нетер:
kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Dnevnik-kompanije-Neter-1-1.pdf
- Драмско народно позориште:
kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/dramsko-narodno-pozoriste.pdf

З

„Дигитални ресурси за каријерно информисање ученика“

Тијана Томић

стручни сарадник – психолог,
Седма београдска гимназија, Београд

Тематска област:

Унапређивање вештина за управљање каријером у области тражења и процене информација о свету рада и образовања за ученике основних и средњих школа.

Општи циљ активности:

Упућивање ученика на релевантне електронске изворе за каријерно информисање.

Циљна група:

Ученици трећег и четвртог разреда гимназије.

Укупно трајање активности:

90 минута.

Исходи активности:

Након активности, ученици ће знати да користе интерактивну слику као извор информација; биће у стању да пронађу информације на различитим интернет изворима информисања о образовним и каријерним могућностима; аргументовано ће давати критичку процену различитих извора информисања о образовним и каријерним могућностима са аспекта сопствених потреба и релевантности извора.

Уводни део:

„Како се информишемо?“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: мождана олуја (енгл. brainstorming), презентација водитеља

Опис активности: Водитељ поздравља ученике и најављује тему радионице. Поставља питање ученицима: „Шта је све потребно да знате да бисте донели одлуку о даљем школовању?“ Записује одговоре ученика на табли. Резимира и издваја (по потреби допуњује): познавање својих способности, особина, интересовања и вредности; познавање образовних могућности; света занимања и тржишта рада; вештине доношења одлука/пословне вештине. Водитељ истиче да постоје различити извори знања, али да информације нису увек ажурне и тачне, те најављује да ће се на данашњој радионици упознати са интерактивном сликом која је водич ка релевантним изворима знања. Водитељ дели са ученицима линк ка интерактивној слици и отвара је на рачунару. Ученици слику виде на пројектору: Интернет извори за помоћ у избору факултета - view.genial.ly/6093d3b3e82d1f0da57c8a53/interactive-image-internet-izvori-za-pomo-u-izboru-fakulteta.

Водитељ описује слику. Наводи да „дугмићи“ на слици отварају „прозоре“: „Упознај себе“, „Упознај факултете и више школе“, „Упознај занимања и тржиште рада“, „Развијај пословне вештине“ и упућивање на подршку.

Материјал: табла, маркер, пројектор

Главни део:

Назив 1. активности главног дела: „Упознај слику“

Предвиђено трајање: 30 минута

Облик и технике рада: индивидуални и групни рад на интерактивној слици, дискусија

Опис активности: Водитељ дели ученике у групе. Свака група има задатак да истражи један „прозор“ и представи његов садржај осталим групама, те истакне лични осврт на значај садржаја. Ученици слици приступају са својих телефона, ишчитавају садржај „прозора“ и истражују линкове дате у њима. Водитељ обилази групе, даје потребна упутства и појашњења.

Материјал: телефони ученика или рачунар са приступом интернету за сваку групу; папир и оловка

Назив 2. активности главног дела: „Показујемо шта смо открили“

2

Предвиђено трајање 2. активности главног дела: 40 минута

Облик и технике рада: презентација ученика, дискусија

Опис активности: Групе излажу осталим ученицима оно што су сазнале тако што то описују и показују са главног рачунара на пројектору. Одговарају на питања, водитељ допуњава и појашњава.

Материјал: /

Завршна активност:

„Шта смо научили?“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: /

Опис активности: Водитељ позива ученике да укратко резимирају зашто им је данашња радионица била значајна и попуне евалуациони лист. Водитељ сумира увиде до којих се дошло током радионице, поздравља ученике, упућује их где и након завршетка активности могу наћи линк ка слици и позива их да слику поделе са вршњацима који нису учествовали у радионици.

Материјал: рачунар или телефон са приступом интернету или папирни евалуациони листићи

4

„Како се припремити за разговор за посао/праксу?“

Рамона Бацелъ

мастер педагог и саветник за каријерно вођење и саветовање, Фондација Темпус – *Euroguidance* центар

Милена Мирић

мастер психолог и саветник за каријерно вођење и саветовање Фондација Темпус – *Euroguidance* центар

Тематска област:

унапређење вештина управљања каријером код младих (узраст од 15 до 30 година); унапређивање вештина за управљање каријером у области самопроцене личних карактеристика и начини за њихово представљање за ученике основних и средњих школа.

Општи циљ активности:

Општи циљ је развијање вештина представљања професионалних квалификација, компетенција и вештина на разговору са потенцијалним послодавцем.

Циљна група:

Ученици завршних разреда средње школе.

Укупно трајање активности:

90 минута.

Исходи активности:

- Ученик уме да наведе своје квалификације, вештине и интересовања у складу са онима које се траже у огласу послодавца;
- Наводи конкретне примере којима може да поткрепи наведене вештине, способности и друге квалификације;
- Примењује вештине професионалне комуникације;
- Познаје основне принципе пословног понашања и одевања;
- Разуме значај прикупљања информација о послодавцу код кога је позван на разговор за посао/праксу;
- Уме да одговори на типична питања која послодавци постављају на разговорима за посао;
- Ученик уме да постави питања којима показује информисаност и заинтересованост за позицију на коју конкурише.

Уводни део:

„Добро написан CV као предуслов за позив на разговор“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: мождана олуја (енгл. *brainstorming*)

Опис активности: Активност почиње питањем за ученике: „Који су елементи добро написаног CV-ја?“ Ученици наводе ставке, наставник записује одговоре на флипчарту/табли и даје повратну информацију.

Материјал: флипчарт папир, маркери

Главни део:

Назив 1. активности главног дела: „Чему служи разговор за посао/праксу?“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: мождана олуја (енгл. *brainstorming*)

Опис активности: : Кроз „мождану олују“ издваја се због чега је разговор важан послодавцу (које све информације послодавац може сазнати о кандидату за посао/праксу и како може проценити колико се кандидат „уклапа“ у оно што послодавац тражи), као и зашто је разговор важан кандидату (шта све кандидат може да сазна о компанији у којој је конкурисао/-ла за посао/праксу и процени колико му/јој услови рада одговарају). Ученици наводе одговоре које наставник исписује на флипчарту. Наставник даје повратну информацију за сваки наведени одговор и сумира значај разговора како за послодавца тако и за самог кандидата.

Материјал: флипчарт папир, маркери

Назив 2. активности главног дела: „Пре разговора...“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: излагање, дискусија

Опис активности: : Наставник излаже које активности је потребно спровести пре самог одласка на разговор (прикупљање информација о послодавцу, припремне активности), затим се кроз дискусију са ученицима разговора о томе зашто су припремне активности важне.

Материјал: презентација, пројектор, радни лист - прилог 1

Назив 3. активности главног дела: „Током разговора...”

1

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: дискусија, излагање

Опис активности: : Ученици наводе примере (не)пожељног понашања кандидата на разговору за посао/праксу. Потом наставник наводи опште препоруке за пожељно понашање кандидата на разговору. Следи дискусија са ученицима о значају вербалне и невербалне комуникације.

Материјал: флипчарт папир, презентација, пројектор, радни лист - **прилог 1**

Назив 4. активности главног дела: „Реците нам нешто о себи...”

2

Предвиђено трајање: 20 минута

Облик и технике рада: играње улога, дискусија

Опис активности: : Ученицима се подели материјал за рад (пример огласа за посао), те се поделе у парове, тако да је један ученик/-ца у улози послодаваца, а други у улози кандидата. На основу материјала за рад (списак типичних питања послодавца), „послодавац” поставља питања, а „кандидат” одговара. Након одигране ситуације, наставник и ученици дискутују о томе којим одговорима су „послодавац” и „кандидат” задовољни, а шта је могло другачије, те се са ученицима разговора о томе која се питања сматрају (не)пожељним за постављање кандидату на разговору.

Материјал: списак типичних питања послодаваца на разговору за посао - **прилог 2**, пример огласа за посао

Назив 4. активности главног дела: „Имате ли Ви неких питања?”

3

Предвиђено трајање: 20 минута

Облик и технике рада: групни рад, дискусија

Опис активности: : Ученици се поделе у групе и добију задатак да саставе списак питања која би поставили послодавцу на разговору за посао/праксу. Након што саставе списак, наставник даје повратну информацију и са ученицима разговора о томе која се питања сматрају (не)пожељним за постављање на разговору и образлаже значај постављања питања послодавцима.

Материјал: папири, оловке, списак питања за послодавца - **прилог 3**

Завршна активност:

„Шта након разговора?“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: индивидуални рад

Опис активности: Ученици попуњавају чек-листу за самопроцену успешности на разговору. Наставник износи препоруке за понашање након разговора. Ученици попуњавају евалуациони лист како би изнели своје утиске о радионици

Материјал: чек-листа за самопроцену успешности на разговору - радни лист - **прилог 1**, евалуациони лист - **прилог 4**

ПРИЛОГ 1: Радни лист за ученике

За почетак, како бисмо дошли до разговора за посао/праксу, потребно је да смо добро написали радну биографију/CV!

- помаже да се истакнемо међу другим кандидатима који имају исте/сличне квалификације
- наведени су јасни, прецизни и истинити подаци
- наведене су кључне компетенције које послодавац тражи у огласу за посао/праксу

Шта је ИНТЕРВЈУ - РАЗГОВОР?

Разговор са послодавцем који служи да:

- те послодавац боље упозна
- послодавац стекне јаснију слику о твојим квалификацијама
- послодавац процени колико се уклапаш у вредности фирме и колектив
- ти процениш колико ти одговарају услови које послодавац нуди
- ти процениш колико ти радни задаци и вредности одговарају у односу на твоја интересовања, способности и вредности

На наредним странама сазнаћеш:

- шта је важно да сазнаш и припремиш пре одласка на разговор
- о чему је све важно да водиш рачуна током самог разговора
- шта да радиш након разговора
- још неколико корисних информација у вези припреме

Пре доласка на разговор...

- Обуци се у складу са правилима установе у коју идеш
- Крени раније како би стигао/ла на време
- Понеси неколико примерака CV-ја, препоруке и остала документа
- Припреми одговоре на типична питања послодаваца
- Провежбај интервју са пријатељима или „у себи“
- Припреми питања која ћеш поставити послодавцу
- Води рачуна о утиску који остављаш
- Прикупи информације о послодавцу!

Потруди се да сазнаш што више о послодавцу код кога идеш на разговор:

- Чиме се послодавац/установа бави?
- Које услуге/производе пружа?
- Ко су корисници/клијенти?
- Које се све фирме/установе/организације баве том облашћу рада?
- Какви су услови рада?
- Како је организовано радно време?
- Који су радни задаци?
- Који је распон плата?
- Које су могућности за напредовање?
- Колико често објављују огласе за посао?
- Да ли постоје и каква су правила облачења?
-?

Током разговора...

- На питања одговарај у позитивном тону
- Избегавај да своју заинтересованост за посао/праксу објашњаваш жељом за већом платом/краћим радним временом/итд.
- Одговарај прецизно и јасно, не скрећи са теме
- Објасни како твоје компетенције могу допринети развоју пословања
- Наведи примере који илуструју твоје предности и јаке стране
- Слушај пажљиво и активно, прати реакције послодавца
- Постави питања

вербална комуникација

- Буди љубазан/а и комуникативан/а али избегавај интимизирање са послодавцем
- Немој да користиш жаргон и поштапалице
- Одговоре са „да” или „не” појасни/ образложи
- Уколико ти неко питање није јасно, замоли саговорника за појашњење
- Избегавај да говорите у негативном контексту о другима, претходном искуству и сл.

невербална комуникација

- Одржавај контакт очима
- Води рачуна о свом изразу лица и гестикулацији
- Одржавај усправно и сигурно држање
- Руке држи на столу или крилу
- Знај да се гестови могу различито протумачити, али се могу и увежбати
- Буди свој/а, али умерено

Савети на ову тему доступни су и на линковима испод:

- <https://poslovi.infostud.com/saveti/zaposlenje/Intervju-za-posao/3>
- https://www.nsz.gov.rs/live/trazite-posao/dok-traziteposao/saveti/klub_za_tra_enje_posla.cid2071
- <https://profilplus.razvojkarijere.bg.ac.rs/korisnik/prijava.html>
- <http://www.razvojkarijere.bg.ac.rs/v-savetnik/intervju-za-posao>

Нека од питања која би могао/могла да очекујеш на разговору:

- Реците нам нешто о себи...
- Које су Ваше јаке стране? Како бисте могли да допринесете компанији?
- Зашто желите да радите код нас?
- Како сте чули за нас?
- Шта би други рекли о Вама?
- Шта Вам је најзанимљивије везано за овај посао?
- Како би рад код нас допринео развоју Ваше каријере?
- Колико дуго планирате да останете код нас?
- Како видите себе у нашој компанији?
- Да ли сте тимски играч?
- Колику плату очекујете?
- Где видите себе за 5 година?
- Наведите нам неку ситуацију када сте успешно решили проблем, исказали креативност, преузели иницијативу...
- Провера ставки из CV-ја (шта сте тачно радили на позицијама које сте навели, наведите ситуацију у којој сте применили вештину коју сте навели и сл.)
- Неприкладна питања

Послодавци ће те питати и да ли ти имаш нека питања....на наредној страни можеш пронаћи неколико идеја шта би ти могао/могла њих да питаш ...

Неке од идеја за питања која би могао/могла да поставиш када током разговора послодавац каже: „Имате ли Ви неко питање за нас?“

- Како изгледа уобичајени радни дан?
- Какве су шансе за професионално напредовање?
- На који начин процењујете рад запослених током пробног рада?
- Каква је радна атмосфера/подела посла/клима фирме...?
- Који је тип уговора о ангажовању? Уколико постоји пробни рад, да ли је плаћен?
- Како тече процес селекције?
- Када бих могао/ла да очекујем да очекујете повратну информацију?
- Колико времена је обично потребно да се научи посао? Да ли се врши нека обука?
- Са којом ћу опремом/машинама/програмима радити?
- ...

На крају разговора...

Захвали се на времену које су ти посветили
Кажи још једном да си заинтересован/а за посао/праксу
Рукуј се и поздрави

Након разговора...

Након неколико дана, уколико то желиш, пошаљи имејл захвалнице у коме ћеш се захвалити на прилици за разговор и нагласити да си спреман/а да те контактирају уколико се укаже слободно радно место које одговара твојим квалификацијама. Након разговора размисли о утиску који си оставио/ла и процени шта је било добро а шта би могао/ла да унапредиш за наредни пут.

У томе ти могу помоћи и ова питања за самопроцену :)

- Да ли сам дошао/ла на време?
- Шта је из мог представљања било интересантно за послодавце?
- Да ли сам добро представио/ла своје квалификације које су важне за овај посао/праксу? Да ли сам добро истакао/ла своја очекивања у вези са послом/праксом?
- Да ли сам сазнао/ла довољно о овом послу/пракси?
- Да ли сам причао/ла сувише или премало? Да ли сам био/ла превише напет/а или опуштен/а? Да ли сам био/ла превише самопуздан/а?
- Да ли сам био/била прикладно обучен/а?
- Да ли сам успешно завршио/ла овај разговор? Да ли сам добио/ла информацију о томе када ћу знати резултате теста?
- Како ме послодавац види и да ли ће ме одабрати за овај посао/праксу?

Важно је знати:

- Како би те узели у обзир за неки разговор за посао, важно је да размотриш да ли имаш одговарајуће вештине, знања и способности које се траже за то радно место
- Размотри колико су ти развијене радне навике
- Истакни своју мотивацију, самоиницијативу и отвореност за учење
- Води рачуна о томе да се професионално понашаш у контакту са послодавцем
- Потруди се да упознаш фирму у коју идеш на разговор
- Истакни своје социјалне вештине (емпатија, сарадња, тимски рад, спремност за учешће у активностима компаније...) и вештине комуникације
- Покажи да имаш позитивну слику о себи
- Присети се ситуације која показује да имаш вештине решавања проблема
- Присети се ситуације која показује твоју способност за рад под притиском, у роковима, мултитаскинг и сл.

И за сам крај...

Охрабри сам/а себе

Замисли да ће то бити један веома успешан разговор

Опусти се и диши дубоко :)

Желимо ти много среће на разговору!

ПРИЛОГ 2 - ТИПИЧНА ПИТАЊА ПОСЛОДАВЦА НА РАЗГОВОРУ ЗА ПОСАО радни материјал

Реците нам нешто о себи...

Које су Ваше јаке стране?

Како бисте могли да допринесете компанији?

Зашто желите да радите код нас?

Како сте чули за нас?

Шта би други рекли о Вама?

Шта Вам је најзанимљивије везано за овај посао?

Како би рад код нас допринео развоју Ваше каријере?

Колико дуго планирате да останете код нас?

Како видите себе у нашој компанији?

Да ли сте тимски играч?

Колику плату очекујете?

Где видите себе за 5 година?

Наведите нам неку ситуацију када сте успешно решили проблем/исказали креативност, преузели иницијативу...

Шта сте тачно радили на позицијама које сте навели?

Неприкладна питања

**ПРИЛОГ 3 - НЕКА ОД ПИТАЊА КОЈИ КАНДИДАТИ МОГУ ПОСТАВИТИ ПОТЕНЦИЈАЛНИМ
ПОСЛОДАВЦИМАНА РАЗГОВОРУ ЗА ПОСАО/ПРАКСУ
радни материјал**

Како изгледа уобичајени радни дан?

Какве су шансе за професионално напредовање?

На који начин процењујете рад запослених током пробног рада?

Каква је радна атмосфера/подела посла/клима фирме...?

Који је тип уговора о ангажовању?

Уколико постоји пробни рад, да ли је плаћен?

Како тече процес селекције?

Када бих могао/могла да очекујем повратну информацију?

Колико времена је обично потребно да се научи посао? Да ли се врши нека обука?

Са којом ћу опремом/машинама/програмима радити?

**Радионица „Како се припремити за разговор за посао?“
Евалуациони лист**

Молимо те да поред наведених тврдњи упишеш одговарајући број и на тај начин изразиш колико се слажеш са наведеном тврдњом.

1. Свидела ми се тема којом смо се бавили на радионици.

	1	2	3	4	5	
Уопште се не слажем						Потпуно се слажем

2. Сматрам да је тема којом смо се бавили на радионици корисна.

	1	2	3	4	5	
Уопште се не слажем						Потпуно се слажем

3. Разумем које квалификације је важно да истакнем у својој радној биографији.

	1	2	3	4	5	
Уопште се не слажем						Потпуно се слажем

4. Смернице за припрему за разговор које смо добили на радионици могу да применим у пракси.

	1	2	3	4	5	
Уопште се не слажем						Потпуно се слажем

5. Имам идеју која питања бих могао/могла да поставим послодавцу на разговору за посао/праксу.

	1	2	3	4	5	
Уопште се не слажем						Потпуно се слажем

6. Имам идеју која питања бих могао/могла да очекујем од послодавца на разговору за посао/праксу.

	1	2	3	4	5	
Уопште се не слажем						Потпуно се слажем

7. Наставник/водителј радионице ми је дао/ла одговоре на питања која сам поставио/ла.

	1	2	3	4	5	
Уопште се не слажем						Потпуно се слажем

8. Радни лист који смо користили могу самостално да примењујем након радионице.

	1	2	3	4	5	
Уопште се не слажем						Потпуно се слажем

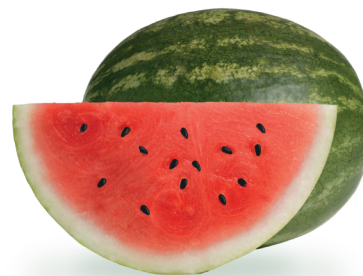
Желимо ти много среће на разговору!

5

„Наши наставници – наше будуће колеге“

Марија Ковачевић Мишић

педагог, Музичка школа
„Војислав-Лале Стефановић“, Ужице

Тематска област:

унапређивање вештина за управљање каријером
у области самопроцене личних карактеристика
и начини за њихово представљање за
ученике основних и средњих школа

Општи циљ активности:

Циљ ове активности је истраживање
каријерних интересовања ученика
завршних разреда у реалном радном контексту.

Циљна група:

Циљна група су ученици завршних разреда
који су изразили интересовање да своје
образовање наставе у наставничким областима.

Укупно трајање активности:

165 минута.

Исходи активности:

Ученици ће имати прилику да истраже своја професионална интересовања у реалном радном контексту.

Уводни део:

„Како се постаје наставник?“

Предвиђено трајање: 2 x 45 минута

Облик и технике рада: рад у групи, са педагогом; индивидуални рад или рад у пару са наставником – ментором

Опис активности: Након што су путем упитника прикупљене информације о ученицима који планирају да наставе школовање за наставничку професију, припрема за реализацију часова реализована је кроз: 1. заједнички рад са педагогом школе (како изгледа наставни час, како тече, како се активирају ученици, како се постављају питања/одговара на њих...), а на Педагошком колегијуму ученицима су додељени наставници ментори; 2. заједнички рад са менторима на припреми конкретног часа (одабир одељења, наставне јединице, рад на реализацији и припрема за час).

Материјал: /

Главни део:

„Ја као наставник“

Предвиђено трајање: 45 минута

Облик и технике рада: играње улога

Опис активности: Уз помоћ и подршку ментора, сваки од ученика реализује по једну наставну активност са ученицима нижих разреда основне музичке школе.

Материјал: писана припрема за час коју је ученик припремио у сарадњи са ментором и педагогом

Завршна активност:

„Информације за будућност...“

Предвиђено трајање: 30 минута

Облик и технике рада: дискусија

Опис активности: Са ученицима који су реализовали активности дискутује се о новим сазнањима у вези са наставничком професијом до којих су дошли кроз симулиран радни контекст (шта им се допало, а шта не, шта би променили у раду наставника и сл.). Водитељ сумира одговоре и заокружује причу о каријерном путу наставника.

Материјал: /

6

Радионица „Изабери мудро своју каријеру“

Оливера Стошић

наставник економске групе предмета
Економско-угоститељска школа „Вук Караџић“,
Велика Плана

Тематска област:

унапређивање вештина за управљање каријером у области тражења и процене информација о свету рада и образовања за ученике основних и средњих школа

Општи циљ активности:

Циљ ове активности је информисање ученика о каријерним могућностима након средње школе.

Циљна група:

Ученици завршних разреда средње школе.

Укупно трајање активности:

45 минута.

Исходи активности:

Након активности ученици су упознати са различитим веб-сајтовима који представљају образовне могућности у Србији, као и могућностима наставка школовања у иностранству (на пример у Словенији, због међудржавног споразума). Ученици доносе одлуке разматрајући прикупљене информације и сопствене животне околности –упознати су са значајем доношења одлука утемељеним на релевантним информацијама.

Уводни део: „Анализа резултата упитника о каријерном одлучивању“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: презентација наставника о резултатима упитника, затим следи групни рад

Опис активности: На почетку реализације ове активности потребно је креирати и проследити гугл упитник о потребама за каријерним информисањем ученика завршних разреда (**Прилог 1**). Када ученици попуне упитник, у складу са добијеним резултатима планира се садржај радионице. Уводни део радионице односи се на анализу добијених резултата и дискусију са ученицима. Ученици ће пратити приказ анализа резултата упитника помоћу пројектора, а на стикерима записују оно што договоре као група као и своје мишљење о резултатима. Након тога следи краћа дискусија о резултатима упитника.

Материјал: пројектор, табла и стикери

Главни део: Представљање веб-сајтова о образовним могућностима

Предвиђено трајање: 25 минута

Облик и технике рада: презентација, рад у пару и дискусија

Опис активности: Наставник представља веб-сајт БОШ каријера (<https://karijera.bos.rs/>) и говори о могућности постављања питања каријерном саветнику. Кроз дискусију са ученицима указује на значај разматрања различитих опција у избору високошколске установе. Наставник представља различите веб-сајтове који пружају информације о каријерним могућностима (<https://www.obrazovanje.rs/> затим dokumen.tips/education/karijerni-informator.html?page=16). Са ученицима се дискутује о могућностима наставка школовања у иностранству. Уколико, код појединих ученика уочи мањак сигурности у себе и своје потенцијале, наставник охрабрује ученике да верују у своје знање, способности и могућности.

Материјал: пројектор, стикери

Завршна активност: „Дискусија и анализа презентованих садржаја“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: дискусија

Опис активности: Наставник подстиче дискусију са ученицима о избору факултета/високе школе. Ученици се подстичу да аргументовано образлажу свој избор, да истражују и анализирају каријерне опције. Ученици попуњавају евалуационе листиће (**Прилог 2**) у оквиру којих одговарају на питање „Где видиш себе за пет година?“ Бележе одговоре на стикерима. На крају следи краћа дискусија.

Материјал: самолепљиви папирићи – стикери, евалуациони листићи

**ПРИЛОГ 1 - Упитник о потребама за каријерним информисањем
ученика завршних разреда**

Који образовни профил похађаш?

Какав си успех остварио/ла на крају прошле године?

Да ли си размишљао/ла у којој области желиш да наставиш образовање?

ДА НЕ НЕ ЗНАМ

Уколико је одговор НЕ, можеш ли да наведеш разлог?

Уколико је одговор ДА, област у којој настављаш школовање је иста као у средњој школи?

ДА НЕ НЕ ЗНАМ

Колико си сигуран/на у свој избор?

ПОТПУНО СИГУРАН/НА НИСАМ СИГУРАН/НА ИСТРАЖУЈЕМ

Колико ти је тешко да доносиш каријерне одлуке?

ТЕШКО ЛАКО НИСАМ СИГУРАН/НА

Обично осећам да ми је потребна подршка некога коме верујем како бих донео/ла каријерну одлуку

ПОНЕКАД УГЛАВНОМ НИКАД

Пре доношења каријерне одлуке, истражујем по интернету различите информације

УВЕК ЧЕСТО ПОНЕКАД НИКАД

Верујем да постоји само једна каријера која ми одговара

ПОТПУНО ВЕРУЈЕМ НИСАМ СИГУРАН/НА НЕ ЗНАМ

Сматрам да ће избор правог занимања испунити све моје тежње

ПОТПУНО ВЕРУЈЕМ НИСАМ СИГУРАН/НА НЕ ЗНАМ

Тешко ми је да донесем каријерну одлуку јер нисам информисан/на које су моје особине личности и склоности

ДА НЕ НЕ ЗНАМ

Приликом тражења поузданих информација, разговарао/ла бих са каријерним саветником или наставником који разуме моје каријерне потребе

ДА НЕ НЕ ЗНАМ

Волео/ла бих да у оквиру веб-сајта наше школе имам могућност каријерног информисања и саветовања

ДА НЕ НЕ ЗНАМ

Оно што ми највише недостаје на путу каријерног одлучивања је...

ДА НЕ НЕ ЗНАМ

ПРИЛОГ 2 - Евалуациони листић

На данашњој радионици сам сазнао/ла

Задовољан/на сам садржајем радионице

ДА **НЕ** **НЕ ЗНАМ**

Посетићу приказане веб-сајтове и детаљније се информисати

ДА **НЕ** **НЕ ЗНАМ**

Сматрам да овакве радионице треба организовати зато што

Желео/ла бих да следећа радионица има као тему из области КВиС следеће

7

Радионица „Самопроцена“

Катарина Петровић

наставник психологије и изборног програма здравље и спорт,
Седма београдска гимназија, Београд

Тијана Томић

стручни сарадник – психолог,
Седма београдска гимназија, Београд

Тематска област:

Унапређивање вештина за управљање каријером у области самопроцене личних карактеристика и начини за њихово представљање за ученике основних и средњих школа

Општи циљ активности:

Циљ ове активности је оснаживање ученика за самоанализу и истраживање себе у контексту личног и професионалног развоја.

Циљна група:

Ученици 2. разреда средње школе.

Укупно трајање активности:

100 минута.

Исходи активности:

Ученици разумеју значај процене сопствених карактеристика за професионални развој. Они идентификују знања и вештине стечене током школовања. Анализирају сопствене особине, јаке стране и подручја за развој у различитим ситуацијама са циљем разумевања свог даљег личног и професионалног развоја.

Уводни део: „Упознавање“

Предвиђено трајање: 15 минута

Облик и технике рада: презентација водитеља активности, упознавање са циљевима радионице и радионичарског рада.

Опис активности: Водитељи се представљају ученицима и упознају их са циљевима радионице, начином и принципима рада. Ученици се представљају другима наводећи занимања о којима размишљају као о свом будућем позиву.

Материјал: /

Главни део:

1

Назив 1. активности главног дела: „Моје јаке стране“

Предвиђено трајање: 15 минута

Облик и технике рада: индивидуални рад уз помоћ водитеља

Опис активности: Водитељи позивају ученике да размисле и да на свом папиру запишу одговоре на питања: Које своје јаке стране најчешће користиш? Које своје јаке стране најређе користиш? Које особине треба да развијаш и зашто? Водитељи задају једно по једно питање. Тек када сви ученици одговоре на задато питање, водитељ поставља следеће. Водитељи могу понудити примере уколико ученици имају потешкоће са одговарањем на питања.

Материјал: празни папири за сваког ученика, оловка

Назив 2. активности главног дела: „Презентовање“

2

Предвиђено трајање: 20 минута

Облик и технике рада: презентовање одговора у кругу, дискусија

Опис активности: Ученици представљају осталима у групи своје одговоре. Водитељи слушају, дају подршку и постављају питања ради евентуалних појашњења, похваљују ученике.

Материјал: /

Назив 3. активности главног дела: „СТАР метода“

3

Предвиђено трајање 3. активности главног дела: 25 минута

Облик и технике рада: демонстрација, презентовање одговора у кругу, дискусија

Опис активности: Водитељи упознају ученике са СТАР методом тако што појашњавају значење ове технике бележећи важне речи/реченице на флипчарт табли. Објашњење илуструју конкретним примером. Ученици добијају задатак да примене СТАР технику на примеру својих особина које су навели као предности у првом делу радионице. Раде задатак у малим групама, уз подршку водитеља, по потреби. Потом представљају одабрану особину користећи СТАР исказе. Водитељи охрабрују и похваљују ученике.

Материјал: флипчарт табла, маркери, упутство о СТАР методи за сваку групу - **прилог 1**

Завршна активност:

„Сумирање и евалуација“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: /

Опис активности: Водитељи сумирају речено, похваљују ученике за рад, истичу повезаност између препознавања сопствених особина, вештина, знања и размишљања о професионалном развоју и каријери. Водитељ дели евалуационе упитнике, ученици попуњавају.

Материјал: евалуациони листићи за све учеснике - **прилог 2**

ПРИЛОГ 1: **СТАР метода – упутство**

- С** (*situation*) / ситуација – Опиши ситуацију, проблем или изазов кроз који се види твоја особина коју си истакао/ла као снагу.
- Т** (*task*) / задатак – Конкретно наведи шта је био твој задатак у овој ситуацији.
- А** (*action*) / акција – Опиши кораке које си предузео/ла како би остварио/ла циљ или решио/ла проблем.
- Р** (*result*) / резултат – Наведи исходе и резултате које си постигао/ла.

ПРИЛОГ 2:
Евалуациони упитник

Тема је била **1** **2** **3** **4** **5**

Начин рада је био **1** **2** **3** **4** **5**

Атмосфера је била **1** **2** **3** **4** **5**

Најкорисније је било _____

Највише ми се допало _____

Желео/ла бих још да научим о _____

8

„Школски сајам каријерних могућности и предузетништва“ (*Sweet career day*)

Сандра Јовићевић

наставник економске групе предмета,
Техничка школа Пожега

Ана Ивановић

координатор за образовање
одраслих и наставних економске групе предмета,
Техничка школа Пожега

Тематска област:

унапређивање вештина за управљање каријером у области тражења и процене информација о свету рада и образовања за ученике основних и средњих школа

Општи циљ активности:

Циљ ове активности је да ученицима пружи информације о упису могућих студијских програма на факултетима и високим струковним школама, као и да их упуту у актуелна и нова занимања која бирају након завршених студија.

Циљна група:

Ученици завршних разреда средњих стручних школа.

Укупно трајање активности:

90 минута.

Исходи активности:

Ученици ће бити у стању да: идентификују одговарајуће студијске програме на факултетима и високим струковним школама; спознају да су неочекиване промене тржишта рада прилика за нове професије; стекну сазнања о вештинама које су им потребне да би се бавили тим занимањима; упознају се са приликама и изазовима у свету рада и са образовним могућностима; да се припреме за будућу каријеру.

Уводни део:

Предактивност: „Планирање и припрема за Школски сајам каријерних могућности и предузетништва“

Уводна активност: отварање Школског сајма каријерних могућности и предузетништва

Предвиђено трајање: За активност припреме сајма потребно је недељу дана активног рада. На дан отварања сајма оквирно време за постављање штандова је 30 минута. Након постављања штандова у договорено време, водитељ отвара сајам и обраћа се присутнима. Предвиђено време за поздравну реч је 10 минута.

Облик и технике рада: предактивност (за припрему сајма)

Уводна активност сајма: презентација водитеља активности, индивидуални рад

Опис активности: На почетку школске године формиран је Вршњачки тим за каријерно вођење и саветовање. Тим чине по два ученика трећег и четвртог разреда. Један од њихових задатака односио се да у првом полугодишту на часу одељењског старешине поразговарају са својим друговима из одељења о плановима за даље школовање. Ученици су на том часу изразили шта би волели да студирају и колико располажу информацијама о могућностима уписа, као и каријери која проистиче након завршених студија. Ти подаци су послужили члановима Вршњачког тима за КВиС да на интернету истраже студијске програме за које су њихови вршњаци заинтересовани.

Линкови у наставку (<https://fakulteti.edukacija.rs/univerziteti>, <https://nauci.rs/drzavne-visoke-skole/>, <https://www.prijemni.rs/>, <https://poslovi.infostud.com/opisi-zanimanja>, <https://karijera.bos.rs/zanimanja>) треба да им пружи и корисне информације о актуелним и новим занимањима којима би могли да се баве као својим будућим занимањем. С обзиром на то да су промене у свету рада свеprisутне и интензивно захтевају спремност на прилагођавање пословним изазовима, чланови Вршњачког тима за КВиС предвидели су да би Школски сајам био права прилика за каријерно информисање. Одмах је уследила подела задатака и одређивање одговорних ученика за студијске програме сродних факултета и високих школа. Датум одржавања Сајма убрзо је био дефинисан, а чланови Вршњачког тима за КВиС приступили су прављењу паноа за штандове од хамера и изради материјала о студијским програмима, условима за упис, описима професија.. Пример прикупљених информација о једном од факултета доступан је у **прилогу 1** на линку: kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/ФИЛОЛОГИЈА.pdf

На огласној табли школе постављен је плакат са најавом Школског сајма како би ученици са својим професорима могли да га посете. На дан Сајма, постављени штандови у холу школе чекали су своје посетиоце.

Ученик у улози водитеља поздравио је присутне и најавио отварање Школског сајма за посетиоце.

Материјал: презентација, опрема за презентовање, текст са припремљеним говором

Главни део: „Одржавање сајма – Посета и обилазак штандова“

Предвиђено трајање: 50 минута

Облик и технике рада: тимски рад

Опис активности: Ученици завршних разреда заједно са својим наставницима обилазе штандове које су за њих припремили ученици Вршњачког тима за КВиС. На штандовима се налазе припремљени флајери и промотивни материјал о студијским програмима факултета и високих струковних школа. Успеху Сајма значајно је допринела стручна припрема особља штанда. Чланови Вршњачког тима за КВиС, за време разговора са посетиоцима, придржавали су се бонтонa, љубазно се обраћајући ученицима посетиоцима, саветујући их уз симпатичан и ведар наступ.

Посетиоци Сајма имали су прилику да, осим корисних информација о својој будућој каријери, виде радове ученичких компанија Предузетничке секције.

Материјал: хамери, фломастери, пројектор (интерактивна табла), рачунар са интернетом, флајери, промотивни материјал, производи ученичких компанија

Завршна активност: „Сумирање и евалуација активности“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: индивидуални рад

Опис активности: посетиоци сајма попуњавају анкету о томе колико су им пружене информације биле корисне за избор каријерних опција

Материјал: анкета - Прилог 2

ШКОЛСКИ САЈАМ КАРИЈЕРНИХ
МОГУЋНОСТИ И ПРЕДУЗЕТНИШТВА

АНКЕТА

ПОЛ: М ☐ Ж ☐

Поштовани,

Волели бисмо да одвојите неколико тренутака ради анкетирања, да поделите са нама своје мишљење о посети штанда. На тај начин можемо да побољшамо каријерне опције за будуће организоване школске сајмове и да их прилагодимо вашим инересовањима и жељама.

1. Да ли сте на сајму пронашли одговарајући студијски програм у складу са вашим интересовањима?

ДА **НЕ**

2. Да ли сте задовољни са добијеним информацијама о студијским програмима?

- Нисам задовољан/а
- Делимично сам задовољан/а
- У потпуности сам задовољан/а

3. Да ли Вам се допала понуда о актуелним и новим професијама?

ДА **НЕ**

4. Да ли сте задовољни љубазношћу чланова вршњачког тима на КВиС који су представили нашу активност?

ДА **НЕ**

5. Оцените професионалност нашег особља на штандовима оценом од 1 до 5

6. Зашто Вам је наш штанд привукао пажњу?

- Због актуелних и нових професија у свету рада
- Квалитета излагања о студијским програмима
- Естетски изглед штанда и разноврсности флајера и пропагандног материјала
- Пружања информација о каријери након завршених студија
- Други разлози _____

7. Колико често пратиш информације о каријери (на телевизији, новинама, интернету)?

- Неколико пута недељно
- Веома ретко
- Скоро никада

Уколико имате неке примедбе, сугестије, критике или предлоге у вези са школским сајмом обавезно их наведите, тиме ћете помоћи у унапређењу наше активности.

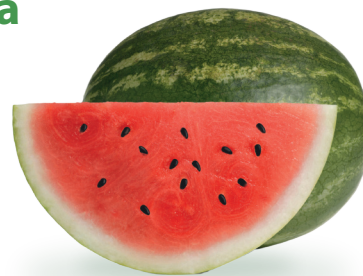
ХВАЛА НА САРАДЊИ!

9

„Информисање о тенденцијама на тржишту рада и начинима за унапређење вештина употребом ИКТ алата“

Бранкица Тодоровић

наставник економске групе предмета
Економска школа Ужице

Тематска област:

унапређивање вештина за управљање каријером у области тражења и процене информација о свету рада и образовања за ученике основних и средњих школа

Општи циљ активности:

упознавање ученика са облицима неформалног образовања (онлајн курс); информисање о могућностима неформалног образовања као подршци формалном образовању и дефинисаним наставним исходима и циљевима

Циљна група:

ученици 2. разреда средње економске школе. активност је реализована у оквиру предмета Принципи економије

Укупно трајање активности:

135 минута.

Исходи активности:

Ученици располажу знањима везаним за структурну незапосленост коју изазивају структурне промене у привреди услед којих радници остају без посла, а не располажу знањима и вештинама за нова радна места. Такође, стичу знања о узроцима незапослености и повезују их са примерима из праксе употребом ИКТ алата. Ученици препознају основне проблеме на савременом тржишту рада. Аргументовано износе став о начинима за унапређивање личних и професионалних компетенција у складу са динамичним тржишним окружењем.

Уводни део:

„Упознавање ученика са значајем унапређења компетенција неопходних на тржишту рада, представљање онлајн курса, исхода“

Предвиђено трајање: 15 минута

Облик и технике рада: презентација водитеља активности, индивидуални рад

Опис активности: Наставник истиче значај континуираног унапређења вештина и интересовања током живота како би ученици одговорили захтевима динамичног тржишта рада. Наставник наводи кораке у реализацији активности – очекује се да ученици препознају знања и вештине које су стекли у школи и значај образовања и усавршавања. Наставник истиче улогу и могућности неформалног образовања. Представља онлајн курс - С.Т.А.Р. курс „Како постати атрактиван на тржишту рада“, доступан на линку: star.study/login/index.php
Објашњава ученицима да је фокус онлајн курса на динамичном аспекту тржишта рада.

Материјал: радни лист за ученике - **прилог 1**

Главни део:

„Праћење курса по модулима“

Предвиђено трајање: 90 минута

Облик и технике рада: групни рад и дискусија

Опис активности: Наставник позива ученике да прате садржај курса. Наводи их да се укључе у дискусију после сваког модула како би анализирали садржај. Ученици прате садржај курса и после сваког модула дискутују о знањима и информацијама које су добили. У овој фази рада сви ученици прате садржај, али су добили упутство за приступ курсу који могу реализовати и самостално, уколико им неки делови курса, линкови и савети користе за допуну личних интересовања и компетенција - **прилог 2**. Ученици ће одгледати прва два модула после чега следи дискусија. Трећи модул „Припрема за тражење посла“ предложен је да ученици самостално погледају, а наставник може користити модул и у другим предметима економске струке.

Материјал: рачунар са приступом интернету

Завршна активност:

„Евалуација стечених знања“

Предвиђено трајање: 30 минута

Облик и технике рада: индивидуални рад и дискусија

Опис активности: Ученици попуњавају евалуациони лист. У одељењу наставник покреће дискусију о садржају и могућностима коришћења онлајн курса у настави.

Материјал: евалуациони листићи - **прилог 3**

ПРИЛОГ 1: Радни лист за ученике

Наведи области каријерног и личног интересовања.

Зашто показујеш интересовање за наведене области?

Која су према твом мишљењу занимања будућности?

Који би био твој кључни фактор за добијање посла?

ПРИЛОГ 2: Радни лист за ученике

Упутство за приступ платформи (за индивидуални приступ)

О курсу÷ Како постати функционалан на тржишту рада?

Модули

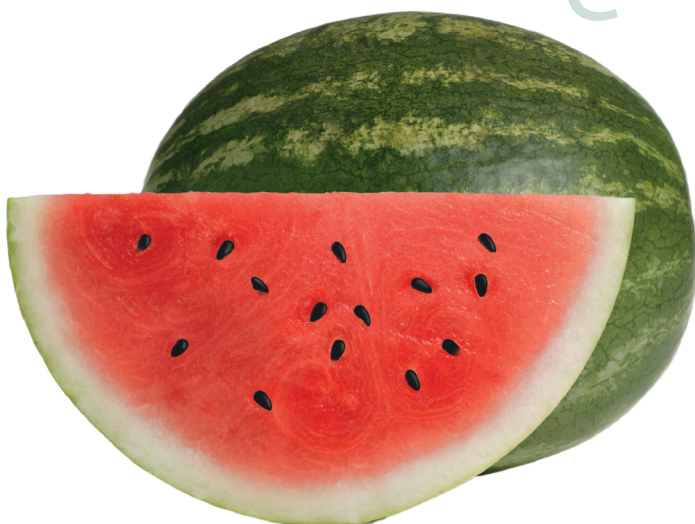
Тржиште рада и послови будућности
X-фактори за налажење посла и начини за њихов развој
Припрема за тражење посла

ПРИЛОГ 3: Евалуациони листић

У одговарајуће поље упиши оцену за сваки став

Став	1	2	3	4	5
Програм курса је интересантан	☐	☐	☐	☐	☐
Знања и информације су корисне	☐	☐	☐	☐	☐
Програм курса може да се користи као допуна наставном садржају	☐	☐	☐	☐	☐
Препознао/ла сам х-факторе које могу да унапредим	☐	☐	☐	☐	☐
Наставне садржаје презентоване помоћу ИКТ алата треба користити у настави	☐	☐	☐	☐	☐

(5 - потпуно слагање, 1 - потпуно неслагање)

10

Радионица „Ваше дете треба ускоро да матурира?“

Марија

Ковачевић Мишић

Педагог, Музичка школа
„Војислав-Лале Стефановић“, Ужице

Бранка Васиљевић

Педагог, Музичка школа
„Војислав-Лале Стефановић“, Ужице

Душица Мијаиловић

Наставник информатике и рачунарства,
Медицинска школа, Ужице

Тематска област:

активности чији је циљ подршка информисаности родитеља ученика основних и средњих школа о каријерном развоју и начинима на које могу да подрже своје дете

Општи циљ активности:

Циљ ове радионице је информисање родитеља и подстицање разумевања каријерног контекста у коме се ученици завршних разреда налазе.

Циљна група:

родитељи ученика трећег разреда средње школе (смерова четворогодишњег трајања)

Укупно трајање активности:

45 минута.

Исходи активности:

Родитељи ће бити информисани о фазама и начинима доношења каријерних одлука. Биће упућени на изворе информација о каријерном развоју свог детета. Родитељи ће препознати и освестити значај своје улоге у каријерном развоју детета. Биће оспособљени да идентификују потенцијалне проблеме у каријерном развоју свога детета.

Уводни део: „Мождана олуја – каријерни пут мог детета“

Предвиђено трајање: 10 минута

Облик и технике рада: мождана олуја (енгл. *brainstorming*), дијалог са водитељем активности, групни рад

Опис активности: Како су родитељи и најчешћи каријерни саветници деци, ова радионица треба да им послужи као помоћ у том процесу. Родитељи су подељени у три групе. Свака група има задатак да одговори на додељено питање и на папиру напише своје идеје и закључке:

1. Како да моје дете дефинише шта жели?
2. Коме може да се обрати у процесу доношења одлука?
3. Како да научи на мојим грешкама?

Материјал: флипчарт-папир, маркери, штампани материјал (задатак) - **прилог 1**

Главни део: „Како помоћи будућем матуранту у доношењу каријерне одлуке?“

Предвиђено трајање: 30 минута

Облик и технике рада: дискусија, презентација водитеља активности

Опис активности: Свака група бира једног представника и на табли представља своје идеје и закључке. Водитељи радионице врше евентуалне допуне и дају сугестије. Представници група излажу према редном броју задатка, пратећи логичан след у доношењу каријерних одлука - **прилог 2**

Материјал: компјутер за презентацију

Завршна активност: Представљање водича „Ваше дете ускоро треба да матурира?“

Предвиђено трајање: 5 минута

Опис активности: Подела Водича родитељима уз дискусију о његовом садржају. Евалуација активности и сугестије родитељима да се они, али и ученици, могу обратити стручним сарадницима за сваки вид помоћи и подршке у области каријерног вођења и саветовања.

Материјал: евалуациони листићи - **прилог 3**, Водич - **прилог 4**

ПРИЛОГ 1 - Материјал за штампу, свака група извуче по један задатак

Како да моје дете дефинише шта жели? (опис: од чега да пође при избору: шта жели/шта не жели, како да врше интроспекцију...)

Коме може да се обрати у процесу доношења одлука?

Научи на мојим грешкама... (где смо ми грешили, где су нама блиски људи грешили, шта би родитељи волели да њихова деца избегну као евентуалну „замку“ у доношењу одлуке)

ПРИЛОГ 2 - Како помоћи будућем матуранту у доношењу каријерне одлуке?

Свака група, одабере једног представника и на табли представе своје идеје и закључке. Водитељи радионице врше евентуалне допуне и дају сугестије. Представљају према редном броју задатка (1, па 2, па 3), јер тај начин представља логичан след у доношењу каријерних одлука.

КАКО ДА ДЕФИНИШЕ ШТА ЖЕЛИ?

Помоћ водитеља:

Помозите деци и научите их како да анализирају себе, сопствене ресурсе и недостатке...

Ево неких предлога:

Интересовања (Шта највише волим да радим? Шта ме интересује, фасцинира? Чиме се бавим у слободно време?)

Знања и вештине (У чему сам добар? Каква специфична знања поседујем? Шта је за мене лак задатак? Шта ми је тешко? Како радим под притиском?)

Личне карактеристике (Шта ми је важно? Шта волим код себе? Како реагујем у свакодневним ситуацијама? Шта ме покреће?)

Ограничења (Шта су моје слабе стране? Која знања и вештине ми недостају?)

КОМЕ МОЖЕ ДА СЕ ОБРАТИ У ПРОЦЕСУ ДОНОШЕЊА ОДЛУКА?

Информације се могу добити са интернета (сајтови који се баве питањима каријерног информисања: Каријера Бош или Инфостуд, форуми студената, Фејсбук странице/групе факултета), информатора, новина, промоција и „Отворених врата“ факултета, од школских психолога и педагога, каријерних саветника у НСЗ, виртуелни сајмови образовања...

Уколико се двоуми, можете му помоћи организовањем „сенке на послу“ за занимања која га интересују. Бити нечија сенка на послу заправо значи провести један или више радних дана са представником одређене професије и добити сазнање из прве руке о томе како изгледа бавити се неким послом. Разликује се од праксе у томе што не подразумева учешће у обављању посла, већ само посматрање. Контактимање или разговор са онима који имају каријеру у пољу нашег интересовања или посета радним местима могу да дају одговоре на питања: Коју врсту посла могу добити са мојим образовањем или искуством? Како су особе које се баве датим послом изградиле каријеру у датој области? Шта је типичан дан особе које је запослена као ...? Шта су његове обавезе и дужности? Које су вештине кључне да би се успело у жељеној каријери? Које образовање и обука су потребни за ...? На који начин су послодавци категоризовани? На који начин је свет рада организован? Које су предности овог посла, а који су недостаци? Након оваквих разговора деца стекну реалнију слику о одређеним занимањима и најчешће је ово пресудан моменат приликом фазе информисања.

Научи на мојим грешкама...

Најчешће замке или опасности на које наилазе млади када доносе одлуку о каријери су следеће:

Близина („Иако ми није занимљиво, уписаћу се у најближи факултет па ћу можда и завоleti тај посао.“ А шта ако се то не догоди!?)

Дружење („Најважније ми је да сам са својим друштвом!“ Шта када завршите школу, хоћете ли бити на истом послу? Да ли се може напредовати само у познатом друштву?)

Родитељски сан (Одлука под утицајем родитеља, сама по себи није опасна, али може бити уколико се родитељска одлука разликује од наших склоности.)

Привилегије, углед, лак посао... (Занимање које носи углед подразумева предан рад. Углед се лако губи ако се олако приступа радним обавезама. Дакле не ради се о угледним занимањима него о особама које су нека занимања учинила угледним.)

Освета... (Можемо се одлучити да докажемо да смо успешни уколико нам околина није пружала подршку. Ипак у једном тренутку постаје важно и како радимо, а не само зашто радимо.)

Све или ништа... (Нико није рођен само за једно занимање. Уколико има препрека до главног циља, можемо пронаћи заобилазне путеве да не бисмо остали на оном ништа. Тако повећавамо шансу да успемо.)

Било шта, само да добијем диплому... (Диплома нам обезбеђује могућност да се запослимо али посао који се ради без интересовања и воље не доноси задовољство и самим тим мале су шансе да напредујемо.)

Нема проблема, могу све... (Велики обим интересовања је добра полазна основа али током времена ипак је потребно одредити приоритете како се не бисмо распинули.)

* Брошура о вршњачком каријерном информисању (2011), БОШ

ПРИЛОГ 3: Евалуациони листић

Поштовани родитељи,

Како бисмо унапредили овакву врсту активности, потребна нам је Ваша искрена повратна информација. На скали од 1 до 5 процените тврдње.

Анкета је анонимна.

Хвала!

1. Циљ радионице ми је јасан	1	2	3	4	5
2. Садржај активности је у складу са циљем	1	2	3	4	5
3. Начин рада и методе су ефикасне и сврсисходне	1	2	3	4	5
4. Садржаји активности су ми били корисни	1	2	3	4	5
5. Општи утисак након радионице је	1	2	3	4	5

ПРИЛОГ 4: Водич „Ваше дете ускоро треба да матурира?“, доступан на линку:

kvop.tempus.ac.rs/wp-content/uploads/2023/07/Ваше-дете-ускоро-треба-да-матурира-2023-1.pdf

11

„Реци – да знам и ја“

Сања Петковић

наставник економске групе предмета,
Економско-угоститељска
школа „Вук Караџић“, Велика Плана

Тематска област:

Унапређивање вештина за управљање каријером у области тражења и процене информација о свету рада и образовања за ученике основних и средњих школа.

Општи циљ активности:

Циљ ове активности је упознавање ученика са карактеристикама стручне праксе која се организује током студија на појединим факултетима из области туризма путем сусрета са бившим учеником школе.

Циљна група:

Ученици 4. разреда средње стручне школе, образовни профил туристички техничар, заинтересовани за упис факултета или високе школе из области туризма.

Укупно трајање активности:

60 минута (15 минута код куће и на часу за припрему питања и 45 током саме реализације активности).

Исходи активности:

Након активности учесници ће бити у стању да дефинишу основне карактеристике различитих облика стручне праксе и да увиде њихову међусобну повезаност. Учесници ће бити у стању да самостално донесу одлуку у вези са избором факултета/високе школе и да аргументовано образложе свој избор.

Уводни део: „1000 зашто...“

Предвиђено трајање: 15 минута, недељу дана пре доласка госта, за објашњење наставника и припрему питања од стране ученика.

Облик и технике рада: упућивање ученика у тему о којој ће бити речи; припрема питања за госта од стране ученика.

Опис активности: Наставник упознаје ученике са предстојећим гостовањем бившег ученика школе, сада студента на факултету (кратак опис његовог избора факултета и сугестије у вези са питањима која ученици могу да му поставе како би добили што корисније информације). *Напомена:* У овом конкретном случају ради се о студенту који је завршио средњу Туристичку школу и студира туризам. Овакав модел активности, односно часа, могуће је реализовати у свим средњим стручним школама кроз повезивање бивших и садашњих ученика.

Материјал: папир са питањима.

Главни део:

1

Назив 1. активности главног дела: „Ово сам ја“

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: представљање госта кроз уводну причу.

Опис активности: Наставник представља госта – бившег ученика школе који тренутно студира (у овом случају туризам). Гост ученицима говори укратко о себи, својим разлозима уписа конкретног факултета, дилемама које је имао у њиховим годинама, информацијама које су му користиле у процесу доношења одлуке. Циљ овог дела јесте делимично поистовећивање ученика са гостом кроз опис ситуација у којима се они тренутно налазе, а у којима је гост био током школовања у средњој школи.

Материјал: радни материјал – папири за дописивање питања која ученици могу формулисати током излагања госта, самолепљиви папирићи.

Назив 2. активности главног дела: „Моје радно окружење“

2

Предвиђено трајање: 20 минута

Облик и технике рада: излагање госта, презентација стручне праксе.

Опис активности: Гост – предавач ученицима би показао слике са своје стручне праксе (или стручних пракси). Тај приказ пратила би прича о начину конкурисања, условима за поједине објекте, обавезама студената, висини накнаде и сл. Затим би гост – предавач описао све објекте, препричао своје искуство, однос са менторима на пракси, са осталим студентима, радне обавезе и слободно време. Један од циљева оваквог гостовања јесте и разбијање евентуалних предрасуда које ученици могу имати у вези са одласком на праксу. Ученици би пажљиво пратили излагање, записивали питања која ће поставити госту на крају часа или евентуално започињали дискусију и током излагања уколико би то ситуација дозволила.

Материјал: флипчарт, пројектор – рачунар са приступом интернету

Назив 3. активности главног дела: „**Питам да знам**“

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: дискусија са гостом, постављање питања, разговор.

Опис активности: Током овог дела часа ученици постављају госту питања, како унапред припремљена код куће, тако и она која су им се наметнула током излагања госта. Наставник усмерава дискусију, поставља потпитања госту али и ученицима подстичући их на дискусију и размену информација. Ученици користе самолепљиве папериће које стављају на флипчарт таблу. Гост, пратећи питања која се стављају на флипчарт, врши систематизацију сличних питања и њихово груписање, те одговара на њих.

Материјал: папири за рад - **прилог 1.**

Завршна активност:
„**Будућност у мојим рукама**“

Предвиђено трајање: 5 минута.

Облик и технике рада: индивидуално попуњавање паперића, евалуационих листова.

Опис активности: Ученици одговарају да ли су се и у којој мери ставови променили, да ли ће излагање госта утицати на њихову одлуку и колико им је прича бившег ученика помогла.

Материјал: папири за рад - **прилог 2.**

ПРИЛОГ 1: „Питам да знам“

ПРИМЕРИ ПИТАЊА:

1. Због чега сте одабрали Ваш факултет?
2. Какве сте информације имали пре уписа факултета и од кога сте их добили?
3. Шта је била најкориснија информација која Вам је помогла да лакше донесете одлуку о упису и избору стручне праксе?
4. Да ли сте били у великој недоумици пре уписа, да ли препознајете у нама (посматрачима) неке своје дилеме?
5. Да можете да вратите време, шта бисте и да ли бисте нешто променили у вези са избором факултета?

ПРИЛОГ 2: „Будућност у мојим рукама“

Штиклирати одговарајућа поља као одговоре на питања/тезе

ПИТАЊЕ	СЛАЖЕМ СЕ	НЕ СЛАЖЕМ СЕ
Излагање бившег ученика ми је било занимљиво јер сам чуо/чула нешто ново		
Информације које сам добио/добила су ми помогле да боље размислим о будућим одлукама		
Поставио/ла сам питања која сам желео/ла и добио одговоре на њих		
Током излагања сам сазнао/ла доста о стручној пракси на факултетима		
Сматрам да ћу лакше донети одлуку о упису Факултета на основу нових информација које сам данас чуо/чула		

Излагање ми је било веома занимљиво због:

12

„Интерни сајам запошљавања“

Синиша Којић

директор, Средња
стручна школа, Крагујевац

Сања Милојевић

стручни сарадник-педагог

Александра Митровић

андрагог

Тематска област:

Унапређивање вештина за управљање каријером у области тражења и процене информација о свету рада и образовања за ученике основних и средњих школа.

Општи циљ активности:

Циљ ове активности је унапређење вештина за управљање каријером у области тражења и процене информација о свету рада.

Циљна група:

Ученици завршних разреда средњих стручних школа.

Укупно трајање активности:

Месец дана за припрему ученика и
3 сата трајање Сајма.

Исходи активности:

Унапређене вештине активног тражења посла. Ученици су стекли вештине и знања која им помажу при активном трагању за пословима. То укључује разумевање процеса тражења посла, проналажење релевантних послодаваца и отворених радних места, коришћење алата за претрагу послова и оптимизацију своје пријаве за посао. Израда радне биографије и представљање вештина потенцијалним послодавцима: ученици су научили како да припреме и презентују своју радну биографију и вештине. Израдом CV-ја, усвајају се смернице за писање и форматирање и вежба се самопредстављање. Ученици су оспособљени да јасно и убедљиво представе своје квалификације и вештине потенцијалним послодавцима.

Уводни део: „Припрема ученика за учешће на Сајму запошљавања“

Предвиђено трајање: око месец дана.

Облик и технике рада: интерактивне радионице, вежбе симулације у пару, повратна информација и евалуација.

Опис активности: Чланови Тима за КВиС организују радионице на којима ученици уче како да напишу радну биографију (CV). На радионицама добијају смернице и примере за израду сопственог CV-ја. Водитељ радионице припрема шаблон биографија које ученици користе као основу за структурирање и представљање својих квалификација потенцијалним послодавцима. Послодавцима је претходно упућен позив за учешће на сајму - пример позива је у **прилогу 1**.

Чланови Тима за КВиС потом организују и радионице за развој комуникацијских вештина и самопредстављање, на којима ученици увежбавају како да самопоуздано представе своје квалификације, вештине и каријерне циљеве. Радионице се организују у виду вежби симулације у пару у којима се ученици смењују у улогама састављача интервјуа и кандидата за посао. Ученици на крају од водитеља добијају повратне информације и евалуацију свог CV-ја и представљања. Ова техника има циљ да помогне ученицима у препознавању својих јачих и слабијих страна, како би се даље усавршавали и прилагођавали свој приступ.

Материјал: шаблон за израду CV-ја - **прилог 2**, рачунар са приступом интернету.

Главни део: „Интерни сајам запошљавања“

Предвиђено трајање: 2 сата и 30 минута.

Облик и технике рада: тимски рад.

Опис активности: Млади обилазе штандове локалних компанија које учествују као излагачи на сајму и остављају своје радне биографије. Током обиласка штандова, млади имају прилику да у интервјуу са послодавцима представе своје квалификације (знања, способности, вештине).

Материјал: радне биографије ученика, импровизовани штандови, материјали које доносе компаније за представљање занимања.

Завршна активност: „Евалуација“

Предвиђено трајање: 30 минута.

Облик и технике рада: попуњавање упитника.

Опис активности: Тим за каријерно вођење и саветовање израђује упитник о задовољству учесника Сајма. Упитник попуњавају ученици и представници компанија који су се представили као излагачи на Сајму.

Материјал: папири, оловке, евалуациони упитник - **прилог 3**.

ПРИЛОГ 1: Позив за учеснике - послодавце

Поштоване колеге и партнери,

Средња стручна школа планира да током јуна 2022. године организује интерни Сајам образовања и запошљавања. Ову прилику бисмо искористили да ученицима основних школа представимо образовне профиле које имамо у понуди, а компанијама из Крагујевца и околине бисмо дали могућност да се представе ученицима завршних година наше школе.

Ученици би тиме добили прилику да се упознају са компанијама, привредом града и могућностима за запошљавање, чиме смо желели да им олакшамо транзицију из света образовања у свет рада. Такође, они ученици који желе да се запосле након завршене школе, предали би своје биографије компанијама за чије послове су заинтересовани.

Сајам би се организовао у просторијама Средње стручне школе. Свака компанија учесница би добила свој изложбени простор и у трајању од неколико школских часова би се представила посетиоцима сајма.

Уколико бисте желели да учествујете на оваквој манифестацији и представите своју компанију ученицима наше школе, молимо вас да нам до среде, 25.05.2022. године одговорите на овај мејл, након чега бисмо се договорили о термину који ће одговарати свим планираним учесницима.

С поштовањем,

ПРИЛОГ 2: Образац биографије

Биографија

Лични подаци

Име и презиме:

Датум рођења:

Место рођења:

Контакт подаци

Телефон:

Адреса:

И-мејл адреса:

Радно искуство

Да ли имате неко радно искуство (пракса у компанији, рад код послодавца, рад у породичном бизнису...)?
Наведите послодавца, послове које сте обављали и временски период запослења.

Образовање

Који образовни профил похађате у Средњој стручној школи?

Вештине и способности:

Које вештине поседујете?
Заокружите међу понуђенима или допишите.

• Комуникација	• Креативност	• Мотивација
• Рад у тиму	• Способност	• Професионализам
• Решавање проблема	организације	_____
• Критичко мишљење	• Јавни наступ	_____
• Толерантност	• Напредне	_____
• Флексибилност	рачунарске	_____
и прилагодљивост	вештине	_____

ПРИЛОГ 3: Евалуациони упитник за учеснике

Поштоване колеге и партнери,

Хвала вам на учествовању на првом интерном Сајму запошљавања Средње стручне школе. Молимо вас да попуните евалуациони лист поводом данашњег догађаја, како унапредили квалитет Сајма за наше ученике, као и унапредили квалитет сарадње са вама. Веома ценимо ваше искрено мишљење, због чега је евалуација анонимна.

Какав је ваш укупан утисак поводом Сајма запошљавања?

Негативан	Делимично негативан	Равнодушан	Делимично позитиван	Позитиван
-----------	---------------------	------------	---------------------	-----------

2. Како бисте оценили следеће аспекте организације Сајма: (при чему 1 означава потпуно неслагање, а 5 потпуно слагање са тврдњом)

Имао/ла сам све потребне информације приликом припремања Сајма запошљавања.	1	2	3	4	5
Имао/ла сам времена да се адекватно припремим за Сајам.	1	2	3	4	5
Задовољан/а сам временом (датум и час) одржавања Сајма.	1	2	3	4	5
Задовољан/а сам простором у којем се одржао Сајам.	1	2	3	4	5
Задовољан/а сам посећеношћу Сајма.	1	2	3	4	5
Сајам запошљавања је протекао без већих потешкоћа.	1	2	3	4	5

3. Колико се слажете са следећим изјавама: (при чему 1 означава потпуно неслагање, а 5 потпуно слагање са тврдњом)

Сајам је био користан за компанију коју представљам.	1	2	3	4	5
Сајам је био користан за ученике Средње стручне школе.	1	2	3	4	5
Сајам је испунио свој циљ – да олакша ученицима прелазак из света образовања у свет рада.	1	2	3	4	5

4. Број ученичких биографија/контаката које сте прикупили: _____

5. Да ли имате препоруке за унапређење организације следећег Сајма?

6. Да ли желите да додате нешто што вас нисмо питали?

ХВАЛА!

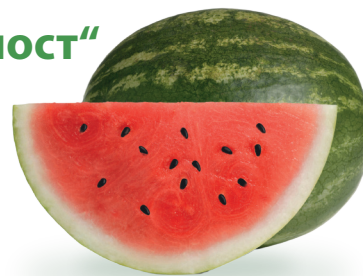

13

„Мој посао, моја будућност“
(My job, my future)

Бојана Станкић

наставник енглеског језика,
Хемијско-прехрамбена
технолошка школа, Београд

Тематска област:

унапређење вештина управљања каријером
код младих (узраст од 15 до 30 година).

Општи циљ активности:

Циљ активности јесте подстицање ученика да размишљају о својој професионалној будућности и развоју, својим жељама и стремљењима, а да притом развијају језичке и друге вештине (на пример, вештине комуникације, тимског рада, употребе ИКТ алата, самопоуздање за јавни наступ), као и размена са вршњацима из других земаља.

Циљна група:

Ученици трећег и четвртог разреда
средње стручне школе.

Укупно трајање активности:

30 часова – 18 часова непосредног рада и
12 часова онлајн.

Исходи активности:

Након ове активности, ученици су у стању да користе енглески као језик комуникације у стварним ситуацијама како би побољшали усмене и писмене способности путем размене информација, идеја, знања и искуства о стручним обукама и будућим каријерама и другим темама које занимају младе. Ученици ће имати прилику да раде у тиму и развијају ИКТ вештине (умеће да користе Веб 2. алате, неколико медија (е-пошту, видео и аудио записе – презентације, да напишу свој први CV и да превазиђу трему на пословним интервјуима) - **прилог 1.**

Уводни део:

„Ко је ко?“ (*Who is who?*)

Предвиђено трајање: 90 минута непосредног рада + 30 минута онлајн.

Облик и технике рада: презентације – инфографици о себи, школи, граду, земљи, облаци речи.

Опис активности: Наставник задаје упутства за рад и прати спровођење активности. Ученици припремају лого и постере пројекта - **прилог 2**, облаке речи, инфографике са кључним речима, праве видео-презентације о својим школама, градовима и земљама, раде на саморефлексији, креативно објашњавају своја имена користећи придеве - **прилог 3**.

Материјал: рачунар, интернет-веза, пројектор.

Главни део:

„Писање првог CV-ја и припрема за први пословни интервју“

Предвиђено трајање: 90 минута непосредног рада + 30 минута онлајн.

Облик и технике рада: групни рад – дискусија, рад у паровима – играње улога.

Опис активности: групни рад – Наставник објашњава основне елементе успешног првог CV-ја, даје препоруке за коришћење модела – формулара за *Europass CV* (europa.eu/europass/sr). Ученици у пару дискутују и размењују идеје о томе које је податке важно навести у радној биографији. Ученици учествују у игрању улога – имају задатак да у 30 секунди представе себе са што више афирмативних придева. У играма улога и симулацији пословних интервјуа, ученици једни другима постављају питања са циљем да се разбије трема. Код куће, помоћу модела (формулара) ђаци састављају свој први CV у онлајн формату. Као помоћ у писању, користе и информације на веб-сајту enhancv.com/blog/europass-cv/.

Материјал: флипчарт и фломастери, рачунар, интернет-веза, линк за формулар.

Завршна активност:

„Моје жеље и амбиције“ (*My bucket list*)

Предвиђено трајање: 90 минута непосредног рада и 30 минута онлајн.

Облик и технике рада: индивидуални рад и дискусија

Опис активности: : Ученици истражују своје потребе, жеље, стремљења, амбиције у вези са различитим занимањима, вештинама и знањима. После разговора и израде скице на часовима, односно састанцима тима, ученици се дописују са вршњацима путем платформе *e-Twinning* (*Twinspace*), попуњавају своје листе жеља (тзв. *bucket lists*) - **прилог 4**. У завршном делу, процењују остварљивост својих жеља и амбиција.

Материјал: самолепљиви папирићи, рачунар са приступом интернету.

ПРИЛОГ 1

ETWINNING PROJECT 2021-2022 / JOB + FUTURE

About the project

Vocational schools from different countries have decided to exchange with other classes across Europe and beyond, using English as a second language. Teachers want pupils to use English to communicate in a real situation with other students in order to make learning meaningful.

Students are between 15 and 19 with different CEFR levels and the project will last a school year (from September 2021 to June 2022).

The project is mainly about the way students live during their vocational training program. It is a great way to discover each other's "future" jobs, what students learn, what they are able to do, to create, to build...using English language in order to improve their skills as well. It is also a great opportunity to discover each other's cultures and find pen friends all around the world.

The main activities will be linked to students' professional and future life (for example : -logo contest, -who's who ? (identity, family, tastes, leisure activities...), -show me your school (places, people, school subjects...), -present your job (tools, tasks, workshop, creations...), -bucket list contest to express your dreams for the future, -create a collaborative leaflet about your job and being green in the workplace...

The objective is also to make students exchange together using ICT tools and the Twinspace (emails, online meetings...) and even be creative by working on collaborative tasks.

Teachers will cooperate and share their experience to create activities on common themes according to the CEFR level of their students.

AIMS

Use English as language of communication in real situations in order to improve students' oral and writing skills (reading and listening comprehension + written and oral expression + oral interaction).
Discover and learn about other countries and cultures.
Exchange about vocational trainings and future careers.
Provide information about jobs.
Share ideas and opinions on various subjects.
Work as a team with different partners on similar subjects.
Use several media (emails, videos, audio recordings of students' presentations, powerpoints, games, webcam chats and interviews...) and Etwinning Tools.
Develop ICT skills by using online collaborative ICT tools and theTwinspace tools.
Gain self-confidence, knowledge and skills.

WORK PROCESS

The project will last a school year (from September 2021 to June 2022) and classes will exchange once a month (according to a provisional timetable and depending on schools training and holiday periods). Each class will have one or several penpal classes among the different partners and each student will have at least a penpal friend.
Activities will be performed in the classroom by national groups and mixed European groups according to the final production.
Teachers will discuss and propose tasks that are adapted to their students' CEFR levels and promote cooperation in the classroom and between the partners' classes.
Activities and themes will be chosen according to school programmes but teachers will be free to use their teaching practices to reach final objectives.

EXPECTED RESULTS

- Broaden students' horizon intellectually, culturally, professionally and personally.
- Motivate students to learn and speak English.
- Develop new relationships with foreign schools and create partnerships.
- Help students gain confidence and improve their communication skills.

ПРИЛОГ 2

My decision
Your advice

Just right
Out there:
Be brave!

My choice
Your support

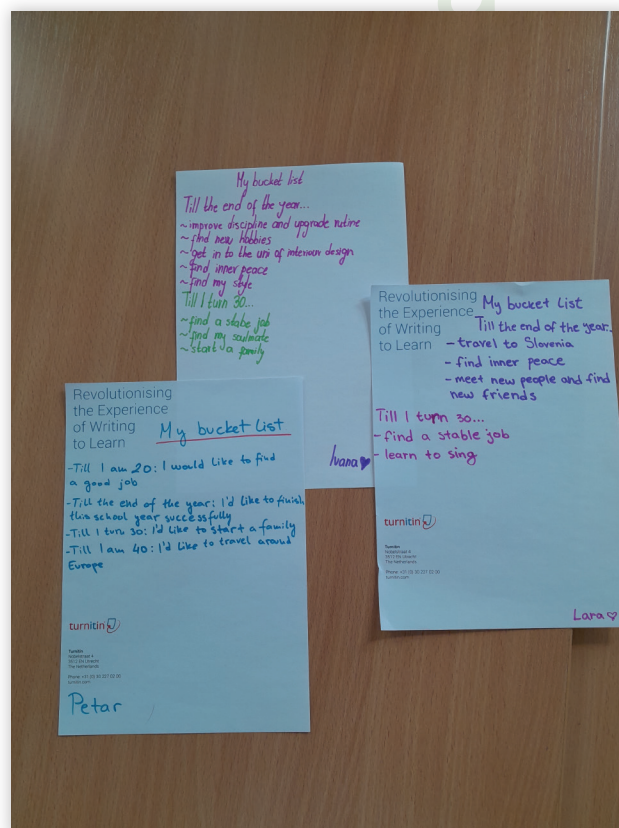
Find your way!
Use your brains!
Take your chances!
Unite your skills!
Realise your dreams!
Expand your experience!!!

ПРИЛОГ 3

ПРИЛОГ 4

14

Радионица „Шта након пријемног/завршног испита?“

Рамона Бацељ

мастер педагог и саветник за каријерно вођење и саветовање, Фондација Темпус – Euroguidance центар

Милена Мирић

мастер психолог и саветник за каријерно вођење и саветовање, Фондација Темпус – Euroguidance центар

Тематска област:

унапређење вештина управљања каријером код младих (узраст од 15 до 30 година).

Општи циљ активности:

Циљ ове активности је информисање ученика завршног разреда основне и средње школе о опцијама које су им на располагању након пријемног/завршног испита. Радионица обухвата информисање о новинама које ученике очекују као будуће студенте/средњошколце, као и информисање о опцијама које су им на располагању у случају да нису уписали жељени факултет / жељену средњу школу и оснаживање за прављење алтернативног плана и предузимање наредних корака.

Циљна група:

Ученици завршног разреда основне и средње школе.

Укупно трајање активности:

45 минута.

Исходи активности:

- Ученици су упознати са новинама које их очекују као будуће средњошколце/студенте;
- Ученици су упознати са смерницама за лакше прилагођавање новом окружењу;
- Знају да наведу које опције су им на располагању уколико не успеју да упишу жељену средњу школу / жељени факултет;
- Оснажени су да самостално доносе одлуке и креирају план акције за алтернативне исходе пријемног/завршног испита.

Уводни део: „Где сам сад?“

Предвиђено трајање: 5 минута.

Облик и технике рада: индивидуални рад ученика.

Опис активности: Ученици у радном листу раде рефлексивну вежбу током које промишљају на који начин су донели одлуку о даљем образовању и анализирају исходе пријемног/завршног испита.

Материјал: радни лист - **прилог 1**, оловке.

Главни део:

Назив 1. активности главног дела: „**Уписао/ла сам средњу школу / факултет коју/и сам желео/ла. И шта сад?“**“

Предвиђено трајање: 15 минута.

Облик и технике рада: излагање, дискусија.

Опис активности: Наставник упознаје ученике са различитим новинама које их очекују као будуће средњошколце/студенте. Даје препоруке за лакше прилагођавање новом окружењу и позива ученике да, уколико то желе, поделе своја размишљања. Наставник ради на нормализацији анксиозности услед свих новина и непознатих ситуација приликом прилагођавања новом окружењу, подстиче ученике да размишљају о својим циљевима, охрабрује их да размисле које би радне навике, технике учења, начине комуникације и понашања из претходног нивоа образовања било корисно да „понесу са собом“ у будуће окружење, а шта би могли да „оставе иза себе“. Наставник такође наводи наредне, опште кораке о којима би ученици требало да размишљају у ситуацији када упишу средњу школу / факултет: да ли упис са собом носи пресељење у други град, па самим тим и размишљање о опцији становања у студентском дому или приватном смештају; са друге стране, уколико ученик размишља да остане у свом месту становања, да ли упис подразумева опцију путовања до средње школе/факултета и слично. За будуће студенте корисно је поменути и неколико основних појмова који их очекују наредне године уколико упишу факултет (семестар, предавања/вежбе, индекс, ЕСПБ бодови, буџет/самофинансирање, пракса...). Наставник може задати ученицима домаћи задатак да истраже, према сопственим нахођењима, неколико веб-сајтова који им пружају информације о ученичким/студентским домовима, веб-сајтове средњих школа/факултета за које планирају да конкуришу, форуме који окупљају будуће студенте одређених факултета и слично.

Материјал: рачунар са приступом интернету, презентација, радни лист - **прилог 1**.

Назив 2. активности главног дела: „Шта ако не упишем средњу школу / факултет коју/и желим? Разматрање алтернативних опција.“

2

Предвиђено трајање: 15 минута.

Облик и технике рада: излагање, дискусија.

Опис активности: Наставник подстиче ученике да размишљају о алтернативним опцијама које су им на располагању уколико се догоди да не упишу средњу школу / факултет коју/који виде као прву опцију. Наставник ради на подстицању ученика да размотре у којој мери би били задовољни другом/трећом жељом коју су навели и колико би она била у складу са њиховим интересовањима. Уколико се ученицима и та друга опција чини прихватљивом, наставник препоручује да свакако дају шансу и том смеру који буду уписали као алтернативу. У супротном, за будуће ученике средњих школа постоји опција да истраже могућности преласка у другу школу наредне школске године, а за студенте факултета да поново полажу пријемни испит. Наставник излаже могућа решења и у случају да ученици не упишу ниједан факултет у првом уписном року или да не успеју да упишу ниједну средњу школу са своје листе жеља. Будући ученици средњих школа у том случају имају могућност уписивања неког од смерова у којима су преостала слободна места након првог уписног круга. Будући студенти могу да направе паузу и за наредну годину детаљније спреме пријемни испит или покушају да упишу неки други факултет у наредном септембарском уписном року. Фокус је на подстицању ученика да размисле која би од тих опција за њих била најадекватнија, шта добијају, а од чега ће морати да одустану у сваком од наведених случајева. Наставник охрабрује ученике и позива их да, уколико то желе, поделе своја размишљања.

Материјал: рачунар са приступом интернету, презентација, радни лист - **прилог 1.**

Завршна активност: **„Срећно! И само храбро!“**

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: попуњавање евалуационог листа - **прилог 2**, сумирање.

Опис активности: Наставник упућује ученике на опште принципе при доношењу одлука: узимање у обзир и предности и недостатака сваке опције, процену који смер(ови)/програм(и) би им највише одговарали. Одлука коју доносе треба да се заснива на спознаји сопствених интересовања, вредности, знања и вештина. У том смислу је одлука лична. Такође, наводи да не постоје универзални критеријуми за избор код свих људи, и подстиче ученике да размисле шта је њима лично важно при избору даљег образовања. У завршној дискусији наставник охрабрује ученике да у складу са различитим опцијама које су им на располагању и у складу са конкретним исходом пријемног/завршног испита предузму наредне кораке. Након тога ученици попуњавају евалуационе листове.

Материјал: радни лист - **прилог 1**, евалуациони лист - **прилог 2.**

ПРИЛОГ 1: Радни лист за ученике

ЗА ПОЧЕТАК, РАЗМИСЛИ...

Шта ми је било важно?

Да ли је и шта утицало на моју одлуку?

На који начин сам донео/ла одлуку о свом даљем образовању?

ГДЕ СЕ НАЛАЗИШ У ОВОМ ТРЕНУТКУ?

Уписао/ла сам жељени смер (прву опцију)

Уписао/ла сам нешто друго са листе жеља / Полагао/ла сам више пријемних испита

Нисам уписао/ла ниједан смер

УКОЛИКО СИ УСПЕО/ЛА ДА УПИШЕШ НЕКИ ОД СМЕРОВА У СРЕДЊОЈ ШКОЛИ/ФАКУЛТЕТУ...

Упис у средњу школу или на студијски програм је само први корак, али нас након тога чекају нови изазови:

Прилагођавање на ново окружење;

Нови циљеви;

Важно је да сада размислимо о наредним корацима који су пред нама.

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ НА НОВО ОКРУЖЕЊЕ

Први разред средње школе: значајна промена у процесу школовања

Будите стрпљиви - навикавање на ново окружење траје неко време

Прикљупање информација

ПРИЛОГ 1: Радни лист за ученике

НОВО ОКРУЖЕЊЕ, ПРОЦЕДУРЕ, ОБАВЕЗЕ... И ПОЈМОВИ!

консултације	индекс	скрипта/скриптарница	ЕСПБ
испитни рок	менза	семестар	предавања/вежбе
предиспитне обавезе	мобилност	стипендија/кредит	пракса

ШТА ЈЕ ТВОЈ ЦИЉ?

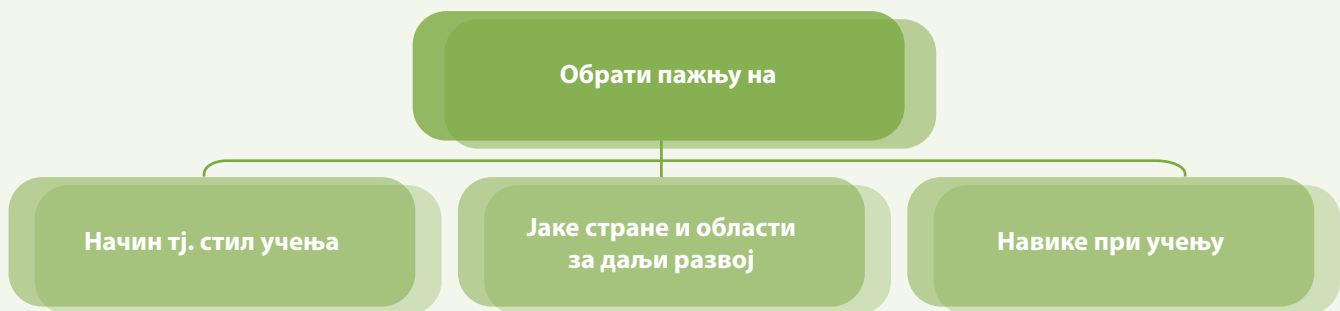
Шта прилагођавање на нову средину значи за тебе?

Шта ти је важно у новој школској години?

Упркос различитим променама са којима се сусрећемо, важно је успоставити одређени ритам дневних активности.

Континуитет у обављању свакодневних активности уз отвореност за прилагођавање у складу са актуелним околностима може нам помоћи да се осећамо сигурније

ЗА УСПЕХ ЈЕ ВАЖНО ДА ЗНАМО ШТА НАС ОЧЕКУЈЕ, КАО И ШТА ОД СЕБЕ МОЖЕМО ДА ОЧЕКУЈЕМО

ОПШТЕ СМЕРНИЦЕ ЗА УЧЕЊЕ

Прилагођавање учења свом стилу

Редовно учење

Уштеда при учењу

Праћење предавања на часу

Организовање учења у временским блоковима

ВАЖНО ЈЕ ДА:

... научимо да учимо;

... проценимо колико нам је времена потребно;

... избегавамо *multitasking* у спремању испита или припремама пред контролне/писмене задатке и одговарања;

... изађемо на испит или писмену/усмену проверу знања у школи чак и кад нисмо савршено научили градиво;

... не искључујемо социјални живот због новонасталих обавеза.

ПРИЛОГ 1: Радни лист за ученике

О својим досадашњим радним навикама и навикама у учењу

Шта ти је од тога било корисно? Шта би наставио/ла да примењујеш?

Шта те је ометало? Шта би променио/ла ове школске године?

НИСАМ УПИСАО/ЛА СМЕР КОЈИ САМ НАЈВИШЕ ЖЕЛЕО/ЛА...

Размислите о следећем:

Да ли је друга опција нешто што је потпуно у супротности са вашим интересовањима?

Прелазак у другу школу наредне школске године;

Поновно полагање пријемног испита.

Дајте овој опцији шансу.

Нисам уписао/ла ниједан факултет...

Пауза за разматрање нових опција

Упис другог програма у септембарском уписном року

Каква год да буде твоја одлука, важно је знати:

При доношењу одлука:

- узми у обзир различите ствари;
- размотри предности и недостатке;
- процени који програм ти највише одговара.

Одлагање тренутка доношења одлуке је такође одлука.

Одлука треба да се заснива са спознаји сопствених интересовања, вредности, знања и вештина и у том смислу је лично твоја.

Не постоје универзално важни критеријуми при избору:

- разликују се међу људима;
- код исте особе, разликују се у различитим периодима живота.

Критеријуми - шта је мени важно?

- шта могу да научим? (који су предмети, наставни програми и сл.);
- ваннаставне активности.

Вуди спреман/на на ризик!

И ЗА КРАЈ УПАМТИ: СРЕДЊА ШКОЛА И ФАКУЛТЕТ СУ НАЈМАЊЕ ПРОВЕРЕ ЗНАЊА, ИСПИТИ И УЧЕЊЕ. МНОГО ВИШЕ ЈЕ ТУ УПОЗНАВАЊА СЕБЕ, СВОЈИХ ГРАНИЦА, ЕМОЦИОНАЛНЕ И СОЦИЈАЛНЕ ИНТЕЛИГЕНЦИЈЕ, ЛИЧНИХ ОСОБИНА, СНАГА И СЛАБОСТИ... УКОЛИКО У БИЛО КОМ ТРЕНУТКУ РАЗМИШЉАТЕ О ПРОМЕНИ ОДЛУКЕ – НЕМОЈТЕ ТО ДОЖИВЉАВАТИ КАО ЛИЧНИ НЕУСПЕХ. АКО СТЕ БИЛО ШТА НАУЧИЛИ ИЗ ТЕ ОДЛУКЕ, ОНДА ОНА НИЈЕ ПОГРЕШНА.

ПРИЛОГ 2: Евалуациони листић

Молимо те да поред наведених тврдњи упишеш одговарајући број и на тај начин изразиш колико се слажеш са наведеном тврдњом.

	1	2	3	4	5
Свидела ми се тема којом смо се бавили на радионици.	☐	☐	☐	☐	☐
Сматрам да је тема којом смо се бавили на радионици корисна.	☐	☐	☐	☐	☐
Нова школска година ми сада делује мање страшно него пре радионице.	☐	☐	☐	☐	☐
Смернице за учење које сам добио/ла могу да применим у пракси.	☐	☐	☐	☐	☐
У наредном периоду осмислићу свој план учења за ову школску годину.	☐	☐	☐	☐	☐
Знам које су ми опције на располагању уколико се догоди да не упишем школу/факултет који сам желео/ла.	☐	☐	☐	☐	☐
Наставник/водителј радионице ми је дао/ла одговоре на питања која сам поставио/ла.	☐	☐	☐	☐	☐
Радни лист који смо користили могу самостално да примењујем након радионице.	☐	☐	☐	☐	☐

(5 - потпуно слагање, 1 - потпуно неслагање)

Само храбро напред!

15

Радионица „Успешан почетак школске године“

Тамара Костић

дипломирани психолог и мастер образовних политика, саветник за образовне политике, Центар за образовање и подршку „Учење за тебе“

Рамона Бацељ

мастер педагог и саветник за каријерно вођење, Фондација Темпус

Тематска област:

Унапређење вештина управљања каријером код ученика основне и средње школе.

Општи циљ активности:

Циљ ове активности је упознавање ученика завршних разреда са новинама које их очекују у наредној школској години и пружање подршке у прилагођавању новом окружењу.

Циљна група:

ученици основне и средње школе на преласку у наредни циклус образовања (5. разред основне школе, 8. разред основне школе, 1. разред средње школе, 4. разред средње школе).

Укупно трајање активности:

60 минута.

Исходи активности:

- Ученици су упознати са новинама које их очекују у наредној школској години, разумеју значај постављања циљева;
- Ученици знају да наведу своје јаке стране;
- Препознају свој стил учења;
- Ученици су усвојили опште смернице за учење;
- Подстакнути су да размишљају о својим радним навикама.

Уводни део: „Шта нас чека у новој школској години?“

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: мождана олуја (енгл. *brainstorming*).

Опис активности: Активност почиње питањем за ученике: „Које новине бисмо могли да очекујемо у новој школској години?“ Ученици излажу идеје, наставник записује одговоре на флипчарту/табли и даје повратну информацију.

Материјал: флипчарт папир, маркери.

Главни део:

Назив 1. активности главног дела: „Прилагођавање новом окружењу“

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: излагање.

Опис активности: Наставник представља различите новине са којима се ученици могу сусрести на почетку нове школске године (нпр. полазак у нову школу/факултет), истиче да је прилагођавање новом окружењу процес који траје и захтева стрпљење, подстиче ученике да прикупе што више информација које би им могле бити корисне за сналажење у новој средини (нпр. списак уџбеника, распоред кабинета, распоред провера знања и сл.).

Материјал: рачунар са приступом интернету, презентација.

Назив 2. активности главног дела: „Који је твој циљ у новој школској години?“

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: излагање, индивидуални рад.

Опис активности: Наставник истиче да је за успех у новој школској години важно на почетку године поставити јасне циљеве и подстиче ученике да размисле о томе који су њихови циљеви. Ученици у радном листу одговарају на питања која им служе као смернице у формулисању циљева.

Материјал: радни лист - **прилог 1**, рачунар са приступом интернету, презентација.

Назив 3. активности главног дела: „Препознај свој стил учења“

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: излагање, индивидуални рад.

Опис активности: Наставник укратко описује стилове учења и њихове главне карактеристике и подстиче ученике да се у њима пронађу. Ученици одговарају на питања у радном листу и наводе усмено примере из свог личног искуства.

Материјал: радни лист - **прилог 1**, рачунар са приступом интернету, презентација.

Назив 4. активности главног дела: **„Смернице за учење“**

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: излагање, рад у пару.

Опис активности: Наставник представља опште и додатне смернице за учење. Подстиче ученике да промишљају о својим радним навикама и о томе које би постојеће навике било корисно да „понесу са собом“ у нову школску годину, а шта би могли да „оставе иза себе“. Након излагања наставник позива ученике да, уколико то желе, поделе своје идеје и промишљања са учеником који седи до њих у клупи.

Материјал: радни лист - **прилог 1**, рачунар са приступом интернету, презентација.

Завршна активност:
„Храбро у нову школску годину“

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: сумирање, индивидуално попуњавање евалуације.

Опис активности: Наставник сумира најважније делове радионице, истиче да је прилагођавање новом окружењу процес који траје и захтева стрпљење и охрабрује ученике да постепено прихватају промене са којима се сусрећу. Ученици попуњавају евалуациони лист.

Материјал: евалуациони лист - **прилог 2**.

ПРИЛОГ 1: Радни лист за ученике

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ НА НОВО ОКРУЖЕЊЕ

Као једна од навећих промена истиче се полазак у први разред средње школе и прилагођавање на нову средину. Пред тобом су нови предмети, нови другови, нови професори и нов начин рада...а све те новине могу довести до тога да на најразличитије начине реагујеш. Новине ти могу деловати занимљиво, а помало могу и да те плаше и чине нервозним. Оно што је важно да знаш јесте да су све те реакције природне, да је важно да будеш стрпљив/а и даш себи времена како би се прилагодио/ла на нову средину и све новине са којима се сусрећеш.

У наставку предлагемо неколико питања за размишљање и практичних савета који би ти могли помоћи у томе да прилагођавање на нову школску годину протекне што лакше.

Шта за тебе значи прилагођавање на нову средину? Шта ти је важно у новој школској години? Упркос честим променама у начину на који се одвија настава, важно је наставити са учењем прилагођавајући се актуелним условима. Обављање школских обавеза допринеће да се осећамо сигурније у времену у коме су промене брзе и честе.

ЗА УСПЕХ ЈЕ ВАЖНО ДА ЗНАМО ШТА НАС ОЧЕКУЈЕ, КАО И ШТА ОД СЕБЕ МОЖЕМО ДА ОЧЕКУЈЕМО. ЗАТО ЈЕ ВАЖНО ДА ОБРАТИШ ПАЖЊУ НА:

- свој стил учења
- своје јаке стране
- области у којима би могао/ла више да се унапредиш
- навике при учењу

ПРИЛОГ 1: Радни лист за ученике

ПРЕПОЗНАЈ СВОЈ СТИЛ УЧЕЊА

ВИШЕ ВОЛИМ ДА УЧИМ:

- самостално
- у групи

НАЈБОЉЕ ЗАПАМТИМ НОВУ ИНФОРМАЦИЈУ ТАКО ШТО ЈЕ:

- чујем и понављам у себи
- запишем
- практично применим

НАЈБОЉЕ ЗАПАМТИМ НОВУ ИНФОРМАЦИЈУ ТАКО ШТО ЈЕ:

- читам из уџбеника
- слушам предавања наставника
- цртам шеме, табеле, мапе ума
- нешто друго, шта?

КОЈЕ СУ ТВОЈЕ СНАГЕ И УСПЕСИ?

Како си постигао/ла неки успех?

Шта ти је тај успех значео?

Шта те је мотивисало да га постигнеш?

РАЗМИСЛИ О СВОЈИМ НАВИКАМА У УЧЕЊУ:

Шта ти је од навика које си препознао/ла било корисно?

Шта би наставио/ла да примењујеш?

Шта те је до сада ометало у учењу?

Шта би променио/ла ове школске године?

ОПШТЕ СМЕРНИЦЕ ЗА УЧЕЊЕ

- Прилагођавање учења свом стилу
- Редовно учење
- Уштеда при учењу
- Праћење предавања на часу
- Организовање учења у временским блоковима

ДОДАТНЕ СМЕРНИЦЕ ЗА УЧЕЊЕ

- Разјашњавање - питај чим ти нешто није јасно
- Учење у концентричним круговима – прво се научи набитније, па онда проширује знање осталим чињеницама и детаљима

ЖЕЛИМО ТИ УСПЕШАН ПОЧЕТАК НОВЕ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ!

ПРИЛОГ 2: Евалуациони листић

Молимо те да поред наведених тврдњи упишеш одговарајући број и на тај начин изразиш колико се слажеш са наведеном тврдњом.

	1	2	3	4	5
Свидела ми се тема којом смо се бавили на радионици.	☐	☐	☐	☐	☐
Сматрам да је тема којом смо се бавили на радионици корисна.	☐	☐	☐	☐	☐
Препознао/ла сам свој стил учења.	☐	☐	☐	☐	☐
Смернице за учење које сам добио/ла могу да применим у пракси.	☐	☐	☐	☐	☐
Нова школска година ми делује мање страшно него пре почетка радионице.	☐	☐	☐	☐	☐
Наставник/водителј радионице ми је дао/ла одговоре на питања која сам поставио/ла.	☐	☐	☐	☐	☐
Радни лист који смо користили могу самостално да примењујем након радионице.	☐	☐	☐	☐	☐

Желимо ти много среће у новој школској години!

(5 - потпуно слагање, 1 - потпуно неслагање)

16

Радионица „Савети за успешно учење“

Тамара Костић

дипломирани психолог и мастер образовних политика, саветник за образовне политике, Центар за образовање и подршку „Учење за тебе“

Тематска област:

унапређење вештина управљања каријером код младих (узраст од 15 до 30 година)

Општи циљ активности:

Упознавање ученика са техникама учења и организацијом процеса учења. Подстицање ученика да разумеју важност самоконтроле у учењу и постављања циљева у учењу. Подстицање ученика да размисле о својим техникама и стиливима учења, да одреде циљеве у учењу и да направе план за текућу или наредну школску годину.

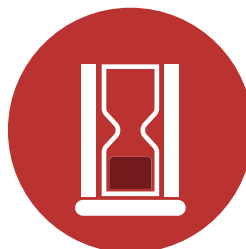
Циљна група:

ученици свих разреда основних и средњих школа; Активност се може спроводити на часу одељењског старешине.

Укупно трајање активности:

45 минута.

Исходи активности:

Након активности ученици знају да наведу основне технике учења; препознају коју технику најчешће примењују у учењу; схватају важност адекватне организације учења и расподеле процеса учења по циклусима; знају на који начин се постављају циљеви у учењу; умеју да поставе циљеве и направе план учења за текућу или наредну школску годину.

Уводни део: „Моје навике у учењу“

Предвиђено трајање: 5 минута.

Облик и технике рада: дискусија.

Опис активности: Наставник уводи ученике у тему питањем о начину на који најлакше уче градиво или памте одређене информације (да ли су визуелни/аудитивни типови личности, или можда емпиријски). Подстиче дискусију питањима о томе шта они сматрају да је важно у учењу одређеног градива, да ли се на исти начин уче различите врсте градива и на који начин организују своје време за учење. Истиче да је важно да, како би имали успеха у учењу, поставе најпре циљ и испланирају наредне кораке у том процесу. Такође истиче да је важно и да препознају своје навике у учењу које су развили током претходних година – са једне стране, како би оне које су им биле корисне одржали и у наредном периоду, а са друге, како би одлучили које више неће примењивати.

Материјал: презентација, рачунар са приступом интернету.

Главни део:

Назив 1. активности главног дела: „Технике учења – како најлакше учим?“

Предвиђено трајање: 20 минута.

Облик и технике рада: дискусија, индивидуални рад ученика.

Опис активности: Наставник поставља питање ученицима да ли су чули за појам технике учења или знају да наведу неку конкретну технику. Позива их да поново размисле о питању с почетка активности – на који начин најлакше запамте неку информацију. Ученицима су понуђени и типични одговори које могу видети на презентацији и у свом радном листу. Ученици самостално обележавају одговор који се односи на њих. Наставник затим почиње краће излагање о визуелним техникама учења. Ученици прате излагање и наводе своје примере уколико им је поменута техника блиска и када су у учењу користили, примера ради, симболе, графиконе, боје, шеме и сл. Наставник посебну пажњу усмерава на коришћење и израду мапа ума. Објашњава ученицима на примеру како се израђује мапа ума. Ученици затим самостално бирају појам који ће представити помоћу ове мапе и раде задатак у радном листу (пример 2). Наставник затим прелази на аудитивне технике учења и објашњава ученицима шта оне подразумевају. Дискутује се на које начине ова техника може да се примењује – као дискусија са замишљеним аутором уџбеника, снимање себе током читања/препричавања лекције, организовање квизова или преузимање улога наставника који поставља питања и ученика који одговара.

Наставник подстиче ученике да размисле и о томе да ли им више одговара да уче самостално или у групи, и у складу са тим предлаже различите опције заједно са ученицима. Наставник, такође, истиче да различите врсте градива захтевају различите приступе, чак и комбинацију више техника или стилова учења, и да свако од њих индивидуално треба да открије која техника или стил му/јој највише одговара у одређеној ситуацији.

Материјал: радни лист - **прилог 1**, рачунар са приступом интернету, презентација.

Назив 2. активности главног дела: „**Како организујем своје учење?**“

2

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: дискусија.

Опис активности: Наставник подстиче ученике да размисле о свом начину учења (да ли редовно уче након сваке наставне јединице или часа, да ли уче само по завршетку већих целина или пред само одговарање / писмену проверу знања...). Истиче колико је важно да ученици, поред редовног учења, своје учење организују по циклусима. Показује им шему у радном листу (циклус учења од 45 минута) и објашњава наведене кораке. Наставник напомиње да је учење по циклусима важно због фокуса и одржавања концентрације. Паузе између циклуса су неопходне како не би дошло до опадања концентрације и мотивације.

Материјал: радни лист - **прилог 1**, рачунар са приступом интернету, презентација.

Назив 3. активности главног дела: „**Како до самоконтроле у учењу?**“

3

Како да поставим свој циљ у учењу?

Предвиђено трајање: 10 минута.

Облик и технике рада: дискусија, индивидуални рад ученика.

Опис активности: Наставник објашњава важност постављања сопственог циља у учењу и да би сваки циљ требало да буде конкретан, мерљив, личан и записан. Појашњава шта то све подразумева и наводи примере (на пример, циљ ми је да учим данас два пута по 45 минута и научим 8 страна градива коришћењем технике асоцијација. Желим да учим у свом радном простору без коришћења телефона...). Ученици се подстичу да наводе своје примере. Наставник такође наводи важност праћења личног напретка постављањем питања себи. На овај начин унапредиће своје вештине саморегулисаног учења и развити осећај контроле над сопственим процесом учења. У наставку им се предлажу примери питања која им могу бити од помоћи (радни лист: „Како до самоконтроле у учењу“). Наставник предлаже за домаћи задатак да о питањима у радном листу додатно размисле и одговоре самостално на њих до наредног часа. Најављује да ће на наредном часу дискутовати о написаном.

Материјал: радни лист - **прилог 1**, рачунар са приступом интернету, презентација.

Завршна активност:

„**Који су моји наредни кораци?**“

Предвиђено трајање: 5 минута.

Облик и технике рада: попуњавање упитника.

Опис активности: Наставник сумира тему наводећи још једном све технике учења и кључне карактеристике сваке од њих. Позива ученике да до следећег часа покушају да организују учење по принципу циклуса, који су такође поменути, и најављује да ће утиске разменити на наредном часу. Подстиче ученике да размисле о својим циљевима и подсећа их на питања која им могу бити од помоћи. Наставник позива ученике да размисле о наредним корацима. Охрабрује их наводећи да је важно дефинисати мале кораке до остварења, имати у виду да су тешкоће саставни део учења и како је добро и пожељно да у том процесу затраже помоћ (наставника, вршњака и сл.). Ученици на самом крају попуњавају евалуациони лист.

Материјал: евалуациони упитник - **прилог 2**.

ПРИЛОГ 1: САВЕТИ ЗА УСПЕШНО УЧЕЊЕ, РАДНИ ЛИСТ

Која питања је важно да поставиш?

Размисли:

Да ли знаш који стилови учења постоје?

Да ли код себе препознајеш неки стил учења?

Да ли користиш само тај један стил или испробаваш и неке друге?

Које технике учења познајеш?

Шта мислиш, које технике теби највише „леже“ и зашто?

Разликуј:

- самостално учење и учење у групи
- учење слушањем/записивањем/преслишавањем наглас (аудитивне технике)
- учење коришћењем слика и симбола/креирањем табела, шема, мапа ума (визуелне технике)

Можда препознајеш код себе један стил учења и можда тај стил користиш из навике. Понекад ти може бити корисно да приликом учења једног предмета користиш један стил, а приликом учења другог предмета, други стил учења. У оквиру сваког стила учења постоје бројне технике учења.

Обрати пажњу на врсту градива.

- Ако у њему има много података које треба прецизно запамтити (на пример, градиво из историје или анатомије), покушај да све то организујеш кроз једну табелу, шему или мапу ума.
- Ако кроз учење неког градива треба да искажеш свој лични став (на пример градиво из социологије, филозофије или књижевности), покушај да издвојиш питања која ти се јављају док учиш, а потом их дискутуј са другима.
- Ако је твоје градиво усмерено ка бројевима, графиконима, формулама или дефиницијама, пробај да примениш неку од техника асоцијација.

Како да примениш неки стил учења?

Пример 1: Учење у групи (уживо или на даљину путем различитих апликација)

Ако ти одговара да учиш у групи, значи да боље учиш у ситуацијама када једни другима објашњавају градиво, када постављаш питања другима или дајеш своје мишљење током неке дискусије. Ево шта можеш да урадиш (на слици испод се налази пример такве размене):

- Пробај да својим речима препричаш неком оно што си прочитао/-ла у књизи или у презентацији добијеној од наставника.
- Питај друге ако ти нешто није јасно.
- Дозволи и другима да питају тебе, веома је корисно када о градиву причаш наглас.
- Осмисли креативне начине учења – нпр. играње улога – нека неко од вас буде наставник који предаје једну лекцију, а остали могу да буду ученици који постављају додатна питања.
- Осмисли креативне начине преслишавања – нпр. квиз- направите заједно квиз и поставите га на неку платформу или га пошаљите у заједнички чет-простор.

Пример 2: Учење креирањем мапе ума

Креативност ти може помоћи!

Нацртај симболе за неке појмове или дефиниције које треба да запамтиш. То ће ти помоћи да се лакше сетиш наученог када дође време за тест или одговарање.

- Важно је да изабереш личне асоцијације, односно да самостално креираш цртеже и симболе јер то обезбеђује да запамтиш то што учиш и да брзо можеш да се сетиш ако ти је потребно.
- Пробај да пронађеш неки систем или законитост по којој су појмови повезани.
- То ће ти помоћи да креираш мапу ума.
- Није важно да цртежи или симболи које смислиш буду разумљиви другима.

ПРИЛОГ 1: САВЕТИ ЗА УСПЕШНО УЧЕЊЕ, РАДНИ ЛИСТ

Пример 3: Учење уз анализу кључних речи

Не заборави!

Ако одабереш учење које укључује анализу кључних речи, биће потребно да примењујеш различите нивое читања. Важно је да не ишчитаваш по неколико пута исто градиво на исти начин, већ да при сваком поновном читању то радиш на другачији начин. Ишчитавање градива није техника учења и неће ти бити од помоћи да нешто дубински разумеш и запамтиш.

У првој фази учења, када се упознајеш са градивом, покушај само да прелетиш градиво као да си само у потрази за неким појмовима. Тада није важно да уочиш сваку реч, него да прођеш кроз градиво, да процениш колико је оно за тебе тешко или лако, колико ти је познато или непознато и колико је обимно.

У другој фази учења, важно је да разумеш прочитано, да извучеш кључне речи и одвојиш битно од небитног. Тада пробај да читаш мало спорије и да најважније речи обележиш на један начин, нпр. да заокружиш, а речи које их ближе описују на други начин, нпр. да подвучеш.

Током понављања поново можеш да читаш мало брже. Понављање је фаза учења у којој треба да покушаш да читаш само обележене кључне речи (а не све што пише у лекцији!) а затим препричаш научено са затвореном књигом.

Како да организујеш своје учење?

Важно је да учење распоредиш у неколико целина од по 45 минута током дана. У оквиру једне целине треба да одабереш део градива које ћеш научити (на пример 3 до 5 страна) и да то учиш по овим фазама које су приказане на слици. Најпре прочитај градиво, а потом пређи у другој фази на проналажење кључних речи. Најбоље ћеш запамтити прочитано ако у трећој фази примениш неку од техника које ће ти олакшати меморисање. У последњој фази покушај што боље да поновиш градиво не гледајући у књигу.

Између целина прави паузе и на крају награди себе за постигнут резултат.

5 МИНУТА

ЧИТАЊЕ ГРАДИВА

20 МИНУТА

ИЗВЛАЧЕЊЕ
КЉУЧНИХ РЕЧИ

10 МИНУТА

МЕМОРИСАЊЕ

10 МИНУТА

ПОНАВЉАЊЕ

Како до самоконтроле у учењу?

Важно је да пратиш свој напредак и постављаш себи питања. На овај начин унапредићеш своје вештине саморегулисаног учења и развити осећај контроле над сопственим процесом учења. У наставку су примери појединих питања са примерима који ће ти бити од користи:

Шта тачно треба да урадим?

Дефиниши свој конкретан циљ, на пример: спремити се за контролни из физике, вежбати задатке из математике, прочитати књигу за пријемни...

Који су кораци које треба да предузнем да бих остварио/ла свој циљ:

Наведи све мале и велике кораке које сматраш неопходним, на пример: прочитати лекцију, направити белешке, понављати, смислити личне примере...

Шта је требало да урадим ове недеље?

Размисли о томе шта је завршено, а на чему је потребно још радити. На пример: белешке су готове, али постоји додатни домаћи задатак који треба да урадим до петка.

ПРИЛОГ 2: Евалуациони листић

Молимо те да поред наведених тврдњи упишеш одговарајући број и на тај начин изразиш колико се слажеш са наведеном тврдњом.

1 2 3 4 5

Свидела ми се тема којом смо се бавили на радионици.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Сматрам да је тема којом смо се бавили на радионици корисна.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Препознао/ла сам свој стил учења.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Смернице за учење које сам добио/ла могу да применим у пракси.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Знам да наведем садржаје који се најлакше уче помоћу визуелних техника учења.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Знам да наведем садржаје који се најлакше уче помоћу аудитивних техника учења.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Разумем зашто је важно временски распоредити учење.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

У наредном периоду осмислићу свој план учења за ову школску годину.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Наставник/водителј радионице ми је дао/ла одговоре на питања која сам поставио/ла.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Радни лист који смо користили могу самостално да примењујем након радионице.

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Желимо ти много среће у новој школској години!

(5 - потпуно слагање, 1 - потпуно неслагање)

БИОГРАФИЈЕ АУТОРА

Александра Митровић дипломирани је андрагог и координатор у Центру за континуирано образовање одраслих у Средњој стручној школи у Крагујевцу. Задужена је за планирање, координацију и праћење рада Центра, сарадњу са партнерима из локалне заједнице, као и креирање нових програма стручних обука, те обучавање наставника за дидактички рад са одраслим полазницима. Континуирано се усавршава у области КВиС, у раду са одраслим корисницима. Кроз едукацију у области психотерапије, стекла је сертификат за ТА практичаре.

Ана Ивановић ради у Техничкој школи у Пожеги као професор економске групе предмета и координатор за образовање одраслих. Члан је тима за каријерно вођење и саветовање од 2017. године. У 2021. години учествовала је у програму *Girls Go Circular* у организацији „Достигнућа младих у Србији“ и, заједно са колегиницом Сандром Јовићевић, освојила четврто место у пружању подршке ученицама за подстицање предузетничких и дигиталних вештина кроз учење о циркуларној економији. У школи са колегиницом Сандром Јовићевић реализује радионицу „Како написати CV и симулација разговора за посао“ за ученике завршних разреда. Активно учествује у разним пројектним и стручним скуповима, конференцијама и обукама.

Бојана Станкић ради као професор енглеског језика у средњој стручној школи и иза себе има 34 године радног искуства. Живела је и радила у Швајцарској од 2006. до 2013. године као наставник допунске наставе на српском језику. Активни је члан удружења ЕЛТА, координатор Тима за професионални развој и Вршњачког тима у школи. Од 2014. године ангажована је у многим школским интердисциплинарним пројектима, посебно у областима мултикултуралности и професионалног развоја. Активно спроводи програм за младе предузетнике „Достигнућа младих“ од 2015. године. Аутор је и коаутор више пројеката посвећених промоцији науке и књижевности у школи, добитница пет националних и европских ознака квалитета и европске језичке ознаке за пројекат *A cultural journey* (2021), те признања на Националном *Euroguidance* такмичењу за праксу *My job, my future* 2022. године.

Бранка Васиљевић запослена је у Музичкој школи „Војислав-Лале Стефановић“ у Ужицу као педагог. Претходно радила у Медицинској школи као професор предмета Предшколска педагогија и Васпитање и нега. Посвећена је раду са ученицима и континуираном професионалном усавршавању, а каријерним вођењем и саветовањем бави се од када ради као стручни сарадник. Примењујући креативне идеје, учествује у реализацији активности које су усмерене на: пружање подршке ученицима при препознавању својих потенцијала и указивање на значај сталног истраживања и упознавања себе. Такође, саветодавни рад у овој области, примењује и у раду са родитељима будућих матураната кроз стручне теме, радионице, предавања.

Бранкица Тодоровић професорка је економске групе предмета у Економској школи у Ужицу. Једна је од ауторки активности из области каријерног вођења и саветовања, које су објављене у Приручнику за наставнике „Каријерно вођење и саветовање“ из 2020. године. Укључена је у бројне ваннаставне активности и такмичења ученика. Под њеним менторством ученици су освојили велики број награда из области предузетништва и иновација. Као појединац добитница је неколико међународних признања.

Весна Петровић, професор књижевности и српског језика и педагошки саветник, запослена је у Основној школи „Петар Петровић Његош“ у Зрењанину. Током свог дугогодишњег рада, освојила је више награда на општинском, окружном и републичком нивоу. Аутор је награђених радова на конкурс „Дигитални час“ (2019), конкурс Завода за унапређивање образовања и васпитања „Сазнали на семинару – применили у пракси“ (2021), методичке припреме на конкурс Друштва за српски језик и књижевност (2021). Едукатор је *Design for change* и *Digital storytelling* методологија које користи у раду са ученицима. Сарадник је Завода за унапређивање образовања и васпитања. Коаутор је праксе под називом „Моје предузеће“, која је на седмом Националном такмичењу добрих пракси у области КВиС освојила похвалницу за креативност у реализацији активности и подршку каријерном развоју ученика млађег узраста и рада презентованог на Петој међународној конференцији о даровитости „Сарадња у циљу подршке даровитима“ (2022). Коаутор је Еразмус+ пројекта краткорочне мобилности наставника под називом *Better school for better world*, који је реализован у школској 2022/2023. години.

Душица Мијаиловић, дипломирани инжењер организације рада, од 1994. године ради у Медицинској школи у Ужицу као наставник рачунарства и информатике, раније и предузетништва и грађанског васпитања. Као члан Тима за КВиС, коаутор је материјала за матуранте и њихове родитеље – „Ваше дете треба да матурира“. Аутор је и реализатор више акредитованих семинара за запослене у образовању: „Дигитално доба“, „Парадокс интернета“ и „Од идеје до пројектног предлога“. Аутор је низа радионица „Да ли је интернет добар за истраживање“, „Интернет ствари – будућност или садашњост“, „Упознајте Софију и размислите о будућности филантропије“, „Интелигенција (IQ) и дигитална интелигенција (DQ)“ и трибине „Вештачка интелигенција – предност или претња?“. Активно се бави функционалном применом дигиталних ресурса, пружањем подршке Ученичком парламенту и развојем критичких ставова према друштвеним појавама.

Катарина Петровић наставник је психологије и изборног предмета Здравље и спорт у Седмој београдској гимназији. Посвећена је иновацијама у образовању, активна и награђивана за пројекте на платформи *e-Twinning*. Протеклих седам година активно учествује у раду школског Тима за каријерно вођење и саветовање унапређујући своје вештине у овој области. Богато искуство има као аутор и модератор радионичарских програма за средњошколце на различите теме. Коаутор је циклуса радионица под називом „Где сам и како даље?“, са којим је 2020. године освојила признање за континуиран програм подршке и прилагођавање материјала за рад у складу са потребама ученика средњих школа на Националном такмичењу добрих пракси у области КВиС. Као коаутор активности школског тима за КВиС, добитник је награде у категорији разноврсности активности каријерног вођења и саветовања на осмом Сајму каријерног вођења и саветовања у организацији Београдске отворене школе, Министарства омладине и спорта и Националне асоцијације канцеларија за младе 2022. године.

Марија Ковачевић Мишић, мастер педагог, запослена је као педагог Музичке школе „Војислав-Лале Стефановић“ у Ужицу. Каријерним вођењем и саветовањем бави се од 2012. године као руководилац Тима за каријерно вођење и саветовање, прво у Медицинској школи а потом у Музичкој школи у Ужицу. Тим којим руководи проглашен је најбољим у јуну 2015. године на Првом сајму тимова за КВиС у организацији Београдске отворене школе и освојио је трећу награду на Националном такмичењу добрих пракси у области КВиС у организацији националног центра Euroguidance мреже 2016. године. На две конференције посвећене каријерном вођењу и саветовању презентовала је практичну примену програма у својим школама. Каријерним саветовањем бави се кроз рад са ученицима, родитељима и колегама: кроз радионице, организације посматрања колега на радном месту, предавања, трибине, обрађивање стручних тема, припрему информативног и саветодавног материјала. Такође, интензивно се бави питањем утицаја музике на рани развој детета и едукацијом родитеља на ову тему.

Милена Мирић ради као саветник за каријерно вођење и саветовање у Фондацији Темпус – *Euroguidance* центру. Завршила је мастер студије психологије образовања на Филозофском факултету Универзитета у Београду и едукацију за саветодавни рад са породицама у оквиру Асоцијације системских терапеута. Радно искуство стекла је радећи као наставник психологије у гимназији и стручни сарадник у предшколској установи, те као сарадник у више психо-социјалних програма у непрофитним организацијама. У оквиру националног *Euroguidance* центра осмишљава и спроводи активности у циљу унапређења компетенција каријерних практичара и подршке ученицима завршних разреда у развоју вештина управљања каријером, као и израде публикација и промоције добрих пракси на националном и међународном нивоу.

Неда Вулићевић наставница је географије и педагошки саветник у Основној школи „Петар Петровић Његош“ у Зрењанину. У дугогодишњем раду добитник је награда на општинском, окружном, републичком и међународном нивоу. Један је од аутора Еразмус+ пројекта краткорочне мобилности наставника под називом *Better school for better world*, који је реализован у школској 2022/2023. години. Едукатор је који ради по методологији *Design for change* и *Digital storytelling* и коју активно примењује у раду са ученицима. Поред уобичајене наставне праксе у школи, истиче се у раду са даровитим ученицима. Учесник је и коаутор рада на Петој међународној конференцији о даровитости, која је одржана 2022. године под називом „Сарадња у циљу подршке даровитима“. Коаутор је праксе под називом „Моје предузеће“, која је на седмом Националном такмичењу добрих пракси у области КВиС освојила похвалницу за креативност у реализацији активности и подршку каријерном развоју ученика млађег узраста. Сарадник је Завода за унапређивање образовања и васпитања и Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања.

Оливера Стошић наставник је економске групе предмета у ЕУШ „В. Караџић“ од 2005. године. Као координатор Тима за КВиС, у протеклих десет година реализовала је више трибина, радионица, посета предузећима и остварила сарадњу са социјалним партнерима у погледу реализације блок наставе. На такмичењу Тимова КВиС (БОШ, 2020) освојила је треће место, а на Националном такмичењу примера добрих пракси (Београд, 2021) освојила похвалницу. На платформи *e-Twinning* учествовала у два КВИС пројекта и добила две националне и две европске ознаке квалитета. Као координатор пројекта Еразмус+, учествовала је у обуци наставника у области примене ИКТ алата за потребе КВиС (Кипар, 2022) и креирала приручник за рад у виртуелном предузећу „Учимо кроз рад у школи и припремамо се за рад у привреди“. Као наставник-ментор учествовала је на Међународном такмичењу у области предузетништва (Будва, 2019).

Рамона Бацељ ради као саветник за каријерно вођење и саветовање у Фондацији Темпус – *Euroguidance* центру. Завршила је основне, као и мастер студије педагогије на Филозофском факултету Универзитета у Београду, на тему „Улога и значај основне школе у професионалном опредељивању ученика“. Радно искуство стекла је радећи као стручни сарадник у средњим школама и као васпитач у дому ученика средњих школа. У оквиру националног *Euroguidance* центра осмишљава и спроводи активности у циљу унапређења компетенција каријерних практичара и подршке ученицима завршних разреда у развоју вештина управљања каријером, као и израде публикација и промоције добрих пракси на националном и међународном нивоу. Аутор је и реализатор више акредитованих програма стручног усавршавања у области образовања.

Сандра Јовићевић ради у Техничкој школи у Пожеги од 2007. године као професор економске групе предмета. Од 2021. године руководилац је школског Тима за каријерно вођење и саветовање. У 2021. години учествовала је у програму *Girls Go Circular* у организацији „Достигнућа младих у Србији“ и са колегиницом Аном Ивановић освојила четврто место у пружању подршке ученицама за подстицање предузетничких и дигиталних вештина кроз учење о циркуларној економији. Као ментор, заједно са ученицима освојила је трећу и четврту награду на такмичењу из студије случаја на тему „Организација скупа Светске туристичке организације у Србији“ на Универзитету „Сингидунум“ 2023. године. Учесник је на бројним стручним скуповима, конференцијама и обукама.

Сања Милојевић педагог је Средње стручне школе у Крагујевцу. Током своје дугогодишње каријере, посветила се унапређењу образовања и пружању подршке ученицима у њиховом личном и каријерном развоју. Координатор је Тима за каријерно вођење и саветовање и Пројектног тима у школи са преко 1500 ученика, и добитник више различитих награда и признања у области КВиС. Координатор је бројних пројеката Еразмус+ и својим ангажманом активно доприноси увођењу иновација у школском окружењу, посебно у области интернационализације и рада са осетљивим групама.

Сања Петковић ради у Економско-угоститељској школи „Вук Караџић“ у Великој Плани као наставник економске групе предмета. У свом раду примењује нове и креативне наставне методе како би код ученика развила нове вештине и знање које захтева савремено тржиште рада. Члан је Тима за каријерно вођење и саветовање од школске 2021/22. године. Као координатор Тима за пројекте учествовала је у реализацији свих пројеката у школи, од којих посебно истиче одобрену акредитацију школе у области стручног образовања за период од 2023. до 2027. године и *e-Twinning* ознаку квалитета за 2023/24. годину. Сарадник је Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања са звањем педагошког саветника.

Синиша Којић директор је Средње стручне школе у Крагујевцу. Каријеру је започео 1993. године као наставник, а функцију директора школе обавља од 2006. године. Председник је Савета за стручно образовање и образовање одраслих Републике Србије, члан Просветног савета града Крагујевца, председник Заједнице машинских школа, члан Градског савета за запошљавање и члан Радног тима за израду Локалног плана за младе. Посвећено ради на подизању квалитета Средње стручне школе и унапређењу могућности за запошљавање младих људи кроз учешће у различитим пројектима за унапређење средњег стручног образовања.

Тамара Костић завршила је основне студије психологије на Филозофском факултету у Београду и мастер студије образовних политика на Универзитету у Београду. Тренутно води Центар за образовање и подршку „Учење за тебе“, у оквиру кога се бави психолошким саветовањем у области учења и спроводи различите програме о развоју вештина у учењу за појединце и групе. Ради као сарадница Фондације Темпус, где доприноси праћењу образовних политика кроз рад европске мреже *Eurydice*. Радилa је као стручна сарадница у предшколским установама и програмима за развој компетенција за учење. Учествовала је као сарадница бројних пројеката Министарства просвете, Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, ГИЗ-а и Института за психологију. Искуство у раду у контексту инклузије стицала је у Америци кроз програме за младе са потешкоћама у развоју и учењу, као и у Србији и региону кроз програме за рани развој, подршку родитељима и рад са даровитом децом.

Тијана Томић дипломирани је психолог. Запослена је као стручни сарадник – психолог у Математичкој и Седмој београдској гимназији. У свом раду усмерена је на подршку адаптацији ученика и развоју вештина код младих и има велико искуство у осмишљавању и реализацији радиониچارских програма за ученике, наставнике и родитеље. Као координатор и члан Тима за каријерно вођење и саветовање у Седмој београдској гимназији учествује као аутор, коаутор и реализатор разноврсних активности каријерног вођења и саветовања, за које је награђена 2022. године на осмом Сајму каријерног вођења и саветовања, који су организовали Београдска отворена школа, Министарство омладине и спорта и Национална асоцијација канцеларија за младе. Добитник је признања за континуирани програм подршке и прилагођавање материјала за рад у складу са потребама ученика за циклус радионица под називом „Где сам и како даље?“ на Националном *Euroguidance* такмичењу добрих пракси у области КВиС 2020. године.

euro | guidance

ЕЛЕМЕНТИ ПОДРШКЕ РАЗВОЈУ ОБРАЗОВАЊА

